

Содржина

Рокови што треба да се испочитуваат во ноември 2024 година	2
Измени во Законот за јавни претпријатија	5
Нова најниска плата за најнизок степен на сложеност во здравствената дејност	7
Укинување на измените и дополнувањата на Законот за облигациони односи - Одлука на Уставен суд на РСМ	8
Одлука за ограничена маржа и прибавување минимална количина на одделни стоки	9
МСФИ 15 - Приходи од договори со купувачите	11
Отказ од деловни причини - технолошки вишок во приватниот и буџетскиот сектор	32

ДАНОЧЕН ИНФОРМАТОР

Финаниска помош за лекување на физички лица доделена од правно лице - даночен и сметководствен третман.	46
Преглед на одделни издатоци кај приватниот, буџетскиот и јавниот сектор за октомври 2024 година	53
Највисоки малопродажни цени на нафтени деривати	67
Отворени стечајни постапки	68

Почитувани, Ви најавуваме **online ОБУКИ ЗА КПУ СЕСИЈА 4/2024**

5 ноември (вторник)

19 ноември (вторник)

целосни информации на
fvkonsalting.com.mk

Издавач: ЕКОНОМСКО ПРАВЕН КОНСАЛТИНГ ФВ

Сметка: 300000000164063/Комерцијална банка А.Д. - Скопје/Даночен број МК 4030998346950

Главен и одговорен уредник: Трендафилка Василева

Уреднички одбор: Трендафилка Василева, Марјан Василев, Маја Лазароска, Валентина Тодоровска, Митра Никова

Лектор: м-р. Кирил Ангелов

Компјутерска обработка: Афродита Василева

Адреса: "Костурски херои" бр.40-4/2, 1000 Скопје / www.fvkonsalting.com.mk / info@fvkonsalting.com.mk

Телефони: 02/3245-970, 3245-971

Сите права се заштитени. Ниеден дел не смее да биде препечатен, копиран и умножуван без претходна писмена согласност од издавачот.

Рокови што треба да се испочитуваат до крајот на **НОЕМВРИ 2024 година**

Р. бр.	Обврска	Рок за доставување и рок за плаќање
1	Јавните претпријатија кои се основани и работат согласно Законот за јавните претпријатија имаат обврска по усвојување на тримесечниот извештај (од 01.07 - 30.09.2024 година) кој содржи показатели за финансиското работење од страна на управниот одбор на јавното претпријатие, истиот да го објават на својата веб страница	→ до 4 ноември
2	Јавните претпријатија кои се основани и работат согласно Законот за јавните претпријатија имаат обврска до основачот да ги достават усвоените тримесечни извештаи (за период од 01.07 - 30.09.2024) кои содржат показатели за финансиското работење	до основачот → до 4 ноември
3	Доставување пресметка е-ППД до УЈП за остварени приходи во октомври 2024 г. по основ на: издавање под закуп и подзакуп на физичко лице; на самостоен вршител паушалец и на дипломатско - конзуларни претставништва и меѓународни организации: капитални добивки; приходи од странство, лични примања од дипломатски и конзуларни претставништва на странски држави, кај претставници и службеници на такви претставништва со дипломатски имунитет и приходи од продажба на сопствени земјоделски производи на физички лица надвор од продажни места на зелени пазари и од договор за дело склучен со физичко лице	→ до 10 ноември
4	Органите на државната власт, единиците на локалната самоуправа, установите и институциите кои вршат дејности од областа на културата, образованието, здравството, детската, социјалната заштита, како и други дејности од јавен интерес утврдени со закон, основани од РСМ или единиците на локална самоуправа, како и јавните претпријатија, трговските друштва, заводите, агенциите, фондовите и други правни лица чиј основач е РСМ или единиците на локалната самоуправа се должни на месечна основа преку Електронски систем за пријавување и евиденција на обврските ЕСПЕО до Министерството за финансии да ги пријават обврските за месец октомври 2024 година	→ најдоцна до 10 ноември
5	Банките доставуваат во електронска форма податоци за 10.2024 г. за: - исплатени кредити кон клиенти во износ од 15.000 евра или повеќе и - дадени и/или примени позајмици помеѓу клиентите во износ од 5.000 евра или повеќе	→ до Управата за финансиско разузнавање до 10 ноември
6	Поднесување на образецот “ЗРД” за банките до НБРСМ за месец октомври 2024 година	→ најдоцна до 10 ноември
7	Поднесување на “МПИН” - Месечна пресметка за интегрирана наплата на плата за месец октомври 2024 година	→ до УЈП до 10 ноември

Р. бр.	Обврска	Рок за доставување и рок за плаќање
8	Држателот на акцизен склад и увозникот, ги пријавува потребите за акцизни марки за жестоки алкохолни пијалаци и меѓупроизводи за месец октомври 2024 година до Царинската управа	→ до 10 ноември
9	Производителот или увозникот ги пријавува потребите од акцизни марки за тутунски производи за октомври 2024 година до Царинската управа	→ до 10 ноември
10	Поднесување на образецот “ЗРБ” за банките и образец “ЗРШ” за штедилниците до НБРСМ за месец октомври 2024 година	→ најдоцна до 11 ноември
11	Акцизниот обврзник поднесува до Царинската управа акцизна декларација за меѓупроизводи и жестоки алкохолни пијалаци за месец октомври 2024 година	→ до 15 ноември
12	Акцизните обврзници поднесуваат до Царинската управа акцизна декларација за енергенти и електрична енергија за октомври 2024 година	→ до 15 ноември
13	Производителот, трговецот со нови и трговецот со употребувани моторни возила се должни да подготват и да достават до Царинската управа месечен извештај во кој се содржани податоците за продадени и испорачани нови и/или употребувани моторни возила за месец октомври 2024 година	→ до 15 ноември
14	Правните лица плаќаат аконтација на данок на добивка и данок на личен доход за месец октомври 2024 година	→ до 15 ноември
15	Регистрација за целите на ДДВ со образец ДДВ - 01 (обврзници кои во октомври 2024 год. оствариле вкупен промет над 2.000.000 ден.)	→ до 15 ноември
16	Банките поднесуваат извештаи за каматни стапки на примени депозити и дадени кредити (Образец КС-1 и Образец КС-2) за месец октомври 2024 година	→ до НБРСМ најдоцна до 15 ноември
17	Исплата на плата, придонеси од задолжително социјално осигурување и данок на личен доход за октомври 2024 година	→ најдоцна до 15 ноември
18	Плаќање на аконтација на данок на личен доход врз основа на одобрени пресметки е-ППД од УЈП за: приходи од имот и имотни права остварени од издавање под закуп или подзакуп на физички лица, на самостоен вршител - паушалец и на дипломатско-конзуларни претставништва и меѓународни организации; капитални добивки; приходи остварени од странство, лични примања од дипломатски, односно конзуларни претставништва на странски држави, кај претставници и службеници на такви претставништва кои имаат дипломатски имунитет, приходи од продажба на сопствени земјоделски производи на физички лица надвор од продажни места на зелените пазари и од договор за дело со физичко лице за октомври 2024 година	→ до 15 ноември

Р. бр.	Обврска	Рок за доставување и рок за плаќање
19	Вршителите на угостителска и туристичка дејност се должни наплатената такса за октомври 2024 година за привремен престој да ја уплатат: - 80% на сметка на општината т.е. на град Скопје и - 20% на сметка на Буџетот на РСМ	→ до 15 ноември
20	Месечен извештај "МИ" за месец октомври 2024 година (за сметки отворени во странство, евиденциски сметки за порамнување)	→ до НБРСМ до 20 ноември
21	Правните лица и претприемачите поднесуваат "ДДВ-04" пријава за месечен (октомври) даночен период	→ до 25 ноември
22	Субјектите кои добиле дозвола за користење на вода, за испуштање на вода и за вадење песок, чакал и камен плаќаат надоместок	→ еднаш месечно
23	Во случај на зголемување на акцизата на енергенти, производителот, увозникот, трговецот на големо и трговецот на мало на енергенти се должни: • на денот на зголемувањето, да направат попис на затечените залихи на енергенти како и записник за пописот и да го поднесат до царински орган не подоцна од • да поднесат акцизна декларација во електронска форма или во хартија во рок од • акцизата да ја платат во рок од	→ 5 дена од пописот → 5 дена од зголемувањето → 15 дена од зголемувањето

Измени во Законот за јавни претпријатија

Во “Службен весник на РСМ” бр. 208/2024 се објави последната измена на Законот за јавни претпријатија. Измените влегоа во сила од 9 октомври 2024 година.

Новините се однесуваат на критериумите за избор на членови на управен и надзорен одбор во јавните претпријатија (ЈП), односно со истите се зајакнуваат критериумите за именување на членови на управен, односно надзорен одбор на јавното претпријатие. Измените ги опфаќаат членовите: 17 став 5, 17-а, 17-в, 17-г, 17-д, 17-ѓ и 26 став 3.

Работно искуство за стекнување членство во управен одбор

Согласно Законот за јавни претпријатија (“Сл. весник на РМ” бр.38/96..35/19 и “Службен весник на РСМ” бр. 275/19...274/22) органи на јавното претпријатие се: управниот одбор, надзорниот одбор за контрола на материјално-финансиското работење и директорот.

Членовите на управниот одбор на ЈП ги именува, односно разрешува основачот на јавното претпријатие. За член на управниот одбор на ЈП може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:

- е државјанин на РСМ,
- има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование и
- во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност.

Согласно измената на **член 17 став 5** освен претходно набројаните услови, членовите на управниот одбор во ЈП треба да имаат **најмалку пет** години работно искуство од кои:

- *најмалку еден член на управниот одбор со работно искуство од областа на финансиско работење и*
- *најмалку еден член на управниот одбор со работно искуство од областа на правните работи.*

Комисија за селекција на членови на управен одбор

Со измените се олеснува административната постапка за избор на членови на управниот, односно надзорниот одбор во ЈП основани од Владата. Имено, во досегашното законско решение беше вклучена Комисија за човечки ресурси и одржлив развој која е основна комисија на Владата и која според Деловникот за работа на Владата не е надлежна да спроведува постапки за избор и именување на членови на управни и надзорни одбори.

Со измените на **член 17-а** се пропиша формирање на Комисија за селекција која ќе ја формира Владата на РСМ на предлог на генералниот секретар на Владата на РСМ која ќе се состои од 5 членови и нивни заменици и тоа: претседател, негов заменик, еден член и негов заменик, од редот на вработените во Канцеларијата на претседателот на Владата, еден член и негов заменик од Секторот за човечки ресурси во Генералниот секретаријат на Владата, еден член и негов заменик од редот на вработените во Генералниот секретаријат на Владата и еден член и негов заменик од редот на вработените во јавното претпријатие.

Комисијата ќе врши административна обработка на примените апликации врз основа на претходно објавен оглас за пријавување на кандидати за пројавување на интерес, ќе спроведува интервју со кандидатите, ќе изготвува ранг листа на најдобро рангирани кандидати и истата ќе ја достави до основачот.

Времетраење на јавен повик за избор на членови на управен и надзорен одбор

Со измената на **член 17-а** од Законот за јавни претпријатија се дефинира времетраењето на јавниот повик за пројавување интерес за пријавување на кандидати за избор на член на управен и надзорен одбор.

Имено, за избор на членови во управниот одбор на *јавното претпријатие основано од Владата* на РСМ, три месеци пред истекот на мандатот на постојните членови, на предлог на генералниот секретар на Владата, Владата објавува јавен повик за пројавување на интерес за пријавување на кандидати за избор на член на управен и надзорен одбор со *времетраење од пет дена* на својата веб-страница и на веб-страницата на јавното претпријатие за кое е распишан јавниот повик.

За избор на членови во управниот одбор на *јавното претпријатие основано од општината и Градот Скопје*, три месеци пред истекот на мандатот на постојните членови, на предлог на градоначалникот на општината, односно градоначалникот на Градот Скопје, Советот на општината, односно Советот на Градот Скопје, објавува јавен повик за пројавување на интерес за пријавување на кандидати за избор на член на управен и надзорен одбор со *времетраење од пет дена*, на својата веб-страница и на веб-страницата на јавното претпријатие за кое е распишан повикот.

Административна селекција и изготвување ранг-листа

Постапката за селекција на членови на управниот одбор на јавното претпријатие се состои од административна селекција и интервју.

Административната селекција се состои од проверка на внесените податоци во пријавата со условите, утврдени во повикот, проверка на доставените докази и нивно бодување.

Согласно измената на **член 17-в**, административната селекција завршува најдоцна во рок од 10 (претходно 15) дена по истекот на рокот за пријавување на кандидатите на повикот.

Нова е одредбата дека Комисијата за селекција, подготвува и до основачот на јавното

претпријатие доставува ранг-листа, од најмногу 10 (претходно 15) најдобро рангирани кандидати за членови на управниот одбор најдоцна 10 (претходно 3) дена од денот на завршувањето на интервјутото.

Назначување вршители на должност членови на управен одбор

Ако основачот на ЈП ги разреши сите членови на управниот одбор, до именување на нови членови може да назначи вршители на должност членови на управниот одбор кои ги исполнуваат законските услови за членови. Според измената на **член 17-ѓ**, мандатот на овие членови е најмногу шест (претходно три) месеци, без можност за продолжување.

Нова е и одредбата дека Владата на РСМ кога е основач на ЈП на предлог на Комисијата за селекција, ќе назначува вршители на должност членови на управен одбор без објавување јавен повик.

Членови на надзорен одбор

За вршење контрола на материјално - финансиското работење на јавните претпријатија се формира надзорен одбор за контрола на материјално - финансиското работење составен од три члена. За член на надзорниот одбор може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:

- е државјанин на РСМ,
- има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование од областа на правните науки, економските науки или од областа на дејноста на ЈП и
- во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност.

Според измените на **член 26**, освен претходно споменатите услови, членовите во надзорниот одбор на ЈП треба да имаат и соодветно работно искуство и тоа:

- *еден член на надзорниот одбор треба да има најмалку пет години работно искуство,*

- еден член на надзорниот одбор треба да има најмалку пет години работно искуство од областа на финансиското работење и
- еден член на надзорниот одбор треба да има најмалку пет години работно искуство од областа на правните работи.

Преодни одредби

Членовите на управните и надзорните одбори на ЈП именувани до денот на влегувањето во сила на овој закон (09.10.2024) продолжуваат да ја вршат функцијата до истекот на мандатот за кој се именувани.

Започнатите постапките за именување на членови на управните и надзорните одбори на јавните претпријатија до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе завршат согласно со одредбите од овој закон.

ЈП се должни да ги усогласат статутите согласно со овој закон во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон (09.01.2025 г.).

Подзаконскиот акт предвиден со овој закон ќе се донесе во рок од 20 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Нова најниска плата за најнизок степен на сложеност во здравствената дејност

Во “Службен весник на РСМ” бр. 205/2024 се објави Спогодба за утврдување на најниската плата за најнизок степен на сложеност и за начинот на пресметување и исплата на платите во здравствената дејност со која се уредува начинот на пресметување и исплата на платите во здравствената дејност во РСМ.

Согласно спогодбата при утврдување на најниската плата се поаѓа особено од трошоците на живот, економските можности на стопанството, општото ниво на платите во земјата, нивото на продуктивноста, социјалните давања и други економски и социјални фактори.

Најниската плата се утврдува во износ од 15.607,00 денари.

Пресметувањето на најниската плата ќе отпочне да се применува со исплата на платата за **месец септември 2024 година.**

Најниската плата за одделни степени на сложеност за полно работно време и нормален учинок на вработен во ЈЗУ ќе се утврдува, **така што износот на најниската плата 15.607,00 денари, се множи со соодветниот коефициент за одделни степени на сложеност утврдени во Колективниот договор за здравствената дејност.**

Основната плата на работникот согласно Колективниот договор не може да биде пониска од минималната плата утврдена со Законот за минимална плата 22.567 денари. Доколку платата за одделни степени на сложеност, пресметана на начин утврден во оваа Спогодба изнесува помалку од минималната плата во РСМ, истата треба да се зголеми до износот на минималната плата.

Во рок од најмногу 30 дена од денот на склучување на оваа Спогодба (до 03.11.2024), јавните здравствени установи треба да ги усогласат актите за исплата на плати на вработените.

Страните потписнички на оваа Спогодба можат да договорат измени и дополнувања на истата во писмена форма.

Со денот на влегување во сила на оваа Спогодба престанува да важи Спогодбата за утврдување на најниската плата за најнизок степен на сложеност и за начинот на пресметување и исплата на платите во здравствената дејност (“Службен весник на РСМ” бр. 212/23).

Укинување на измените и дополнувањата на Законот за облигациони односи - Одлука на Уставен суд

Во “Службен весник на РСМ” бр. 209/2024 се објави Одлука на Уставен суд на РСМ според која:

1. се укинуваат член 2 и член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи (“Службен весник на РСМ” број 154/2023),

2. се става вон сила Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на член 2 и член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи (“Службен весник на РСМ” број 154/2023).

Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на РСМ”, односно 10 октомври 2024 година.

Согласно **укинатиот член 2** од измените и дополнувањата на Законот за облигационите односи (“Службен весник на РСМ” бр. 154/23) членот 368 ја доби следнава содржина:

“(1) Сите побарувања што се утврдени со правосилна судска одлука или со одлука на друг надлежен орган или со порамнување пред суд или пред друг надлежен орган, **застаруваат за пет години, од моментот на нивната извршност, како и побарувањата за кои во согласност со законот се предвидува пократок рок за застареност.**

(2) Сите повремени побарувања, кои произлегуваат од одлуки или порамнувања предвидени во ставот (1) на овој член и достасуваат во иднина, **застаруваат во рокот предвиден за застареност на повремените побарувања.**

(3) **Застареноста на правосилна судска одлука или со одлука на друг надлежен орган, или со порамнување пред суд или пред друг надлежен орган прекинува со поднесување**

барање за извршување пред надлежен извршител, при што почнува да тече одново застареноста, која во извршната постапка трае десет години од моментот на поднесаното барање за извршување.”

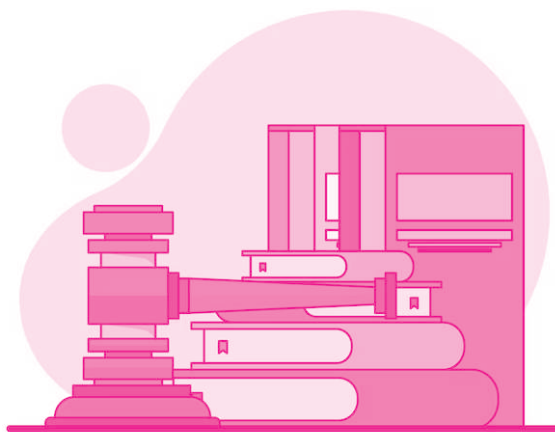
Во **укинатиот член 4** од измените и дополнувањата беше дефинирано дека:

“Започнатите постапки за наплата на побарувања предвидени во членот 2 од овој закон ќе завршат во согласност со овој закон.”

Согласно Одлуката на Уставниот суд на РСМ **продолжува да важи старата одредба на член 368 според која:**

“(1) Сите побарувања што се утврдени со правосилна судска одлука или со одлука на друг надлежен орган, или со порамнување пред суд или пред друг надлежен орган, **застаруваат за десет години, па и оние за кои законот инаку предвидува пократок рок на застареност.**

(2) Меѓутоа, сите повремени побарувања што произлегуваат од такви одлуки или порамнувања и стасуваат во иднина, **застаруваат во рокот предвиден за застареноста на повремените побарувања.”**

Одлука за ограничена маржа и прибавување минимална количина на одделни стоки

Во “Службен весник на РСМ” бр. 196/24 се објави Одлука за посебни услови за трговијата на одделни стоки и обврска на трговците да прибавуваат и продаваат определени видови и количества на одделни стоки на потрошувачите според определен редослед која влезе во сила на 24.09.2024 година. **Оваа одлука се применува до 31.10.2024 г.**

Со оваа одлука се определуваат посебните услови за трговија и обврската на трговците кои претставуваат правни и физички лица кои се регистрирани за вршење дејност производство и за вршење дејност трговија на големо и на мало во соодветен регистар согласно со закон, да ги прибавуваат и продаваат следните стоки:

- 1) ориз бел, во пакување од 900 г до 1 кг;
- 2) брашно пченично, тип 400 во пакување од 1 кг до 2кг;
- 3) бел и полубел леб, векна, индустриски тип 450 г (цел и на парчиња), со исклучок на свежо печен леб во маркетите;
- 4) печени пекарски производи (ѓеврек обичен, буреќ со месо и сирење, баничка со месо и сирење, симит погача и лисната кифла, обична и со сирење);
- 5) бисквити, „Petit Beurre” и бисквити обични од 300 г до 500 г;
- 6) тестенини (макарони и шпагети од тврда пченица) без и со јајца од 500 г (без додатоци);
- 7) масло за јадење од сончоглед, во пакување од 1 л;
- 8) месо, јунешко, без коски, од бут или некој друг дел;
- 9) месо, свинско, без коски, од бут или некој друг дел;
- 10) пиле (свежо и замрзнато) цело;
- 11) пилешки стек (свеж и замрзнат);
- 12) салама, шункова во пакување од 300 г до 800 г (без слајс пакување);
- 13) чаен колбас, од свинско месо (без додатоци и без слајс пакување);
- 14) чаен колбас, од говедско месо (без додатоци и без слајс пакување);
- 15) пилешка посебна салама во пакување од 300 г до 800 г (без слајс пакување);
- 16) паштета од џигер и пилешка (кокошја), во пакување од 95 г и 100 г (без додатоци);
- 17) замрзната риба Ослик;
- 18) трајно кравјо млеко (освен органско млеко и млеко со додатоци) со масленост од 2,8%, 3,2% и 3,5%, во пакување од 1 л;
- 19) јогурт од кравјо млеко обичен, без додатоци, со масленост од 2,8% до 3,2%, во пакување од 1 л;
- 20) кисело кравјо млеко (обично, без додатоци) со масленост од 2,8% и 3,2 %, во пакување од 400 г до 500 г;
- 21) павлака од кравјо млеко, кисела, со масленост од 12% до 20%, во пакување од 180 г до 400 г;
- 22) урда;
- 23) традиционално кравјо бело сирење (без додатоци);
- 24) традиционално мешано бело сирење (без додатоци);
- 25) традиционален кравји кашкавал (без додатоци);

- 26) традиционален мешан кашкавал (без додатоци);
- 27) свежи јајца од кокошка, пакување 1/10;
- 28) масло (путер), индустриски произведен, во пакување од 250 г;
- 29) маргарин (обичен), во пакување од 250 г;
- 30) јаболка;
- 31) праски;
- 32) грозје трпезно;
- 33) лимони;
- 34) портокали;
- 35) банани;
- 36) исчистени ореви;
- 37) грав;
- 38) кромид;
- 39) компири;
- 40) моркови;
- 41) спанаќ;
- 42) зелка;
- 43) краставици;
- 44) корнишони;
- 45) лук;
- 46) тиквици;
- 47) боранија;
- 48) домати;
- 49) пиперки;
- 50) карфиол;
- 51) тикви;
- 52) модар патлиџан;
- 53) леќа;
- 54) магнонос;
- 55) брокула;
- 56) праз;
- 57) зеленчук замрзнат (мешавина), во фолија од 450 г;
- 58) зеленчук замрзнат од пченка, во фолија од 450 г;
- 59) зеленчук замрзнат од грашок, во фолија од 450 г;
- 60) боранија замрзната, во фолија од 450г;
- 61) маслинки, црни;
- 62) грашок, конзервиран, во пакување од 400 г;
- 63) ајвар од печени пиперки, тегла до 660 г;
- 64) краставички, конзервирани, тегла до 720 г;
- 65) печурки маринирани (сецкани), тегла до 720 г;
- 66) шеќер кристал бел;
- 67) џем и мармалад;
- 68) чоколадо млечно обично, во пакување од 100 г;
- 69) кечап;
- 70) мајонез, во тегла од 660 г;
- 71) зачин (вегета, зачинал и сл.);
- 72) кафе, пржено, мелено, во пакување од 200 г.и
- 73) сок кашест (матен) овошен, од разнo овошје, во тетрапак од 1 л.

Согласно одлуката за претходно наведените стоки, највисоката бруто профитна маржа за сите трговски друштва и трговци поединци кои учествуваат во трговскиот ланец се утврдува во вкупен износ до 10% во трговијата на големо и во вкупен износ до 10% во трговијата на мало.

Трговците за вршење дејност трговија на мало за претходно наведените стоки од оваа одлука, кои се поставени на полиците, фрижидерите и разладните уреди, треба јасно да ги обележат со натписот „помалку трошоци, повеќе за тебе“, кој е објавен на веб - страницата на Министерството за економија и труд.

Трговците за вршење дејност трговија на мало имаат обврска претходно наведените стоки да ги прибавуваат и продаваат месечно на потрошувачите, во количина од најмалку 70% од количината прибавена во август 2024 год.

Трговците за вршење дејност производство и за вршење дејност трговија на големо имаат обврска претходно наведените стоки да им ги продаваат месечно на трговците за вршење дејност трговија на мало, во количина од најмалку 70% од количината продадена во август 2024 година.

МСФИ 15

- Приходи од договори со купувачите

Од приходите треба да се исклучат износите кои се наплатени во име на трети лица како што се на пример, даноците на додадена вредност, бидејќи не претставуваат економска корист и не влијаат на зголемување на главнината.

Новиот стандард МСФИ 15 е издаден во април 2014 година со примена од 01.01.2018 година и се однесува на приходи од сите договори со клиенти, освен: договори за наем, договори за осигурување, финансиски инструменти, немонетарни размени помеѓу друштва вклучени во исти бизнис процеси за олеснување на продажбата кон клиенти или потенцијални клиенти. Новиот стандард ги замени сите стандарди на приходите и толкувања, вклучувајќи ги:

- **МСС 11** Договори за изградба,
- **МСС 18** Приходи,
- **КТМФИ 13** Програми за лојалност на потрошувачите,
- **КТМФИ 15** Договори за изградба на недвижен имот,
- **КТМФИ 18** Пренос на средства од купувачи и
- **ПКТ 31** Приходи - разменски трансакции кои вклучуваат услуги за рекламирање.

МСС 18 ги опфаќа приходите кои настануваат од продажба на производи, давање услуги, користење на средства на друштвото од страна на други врз основа на што друштвото заработува камати, тантиеми и дивиденди.

МСС 11 ги опфаќа договорите за изградба во финансиските извештаи на изведувачите.

МСФИ 15 се ограничува на договорите со клиенти и не прави разлика меѓу продажба на про-

МАЈА ЛАЗАРСКА

Приходот претставува зголемување на економските користи во текот на сметководствениот период во форма на приливи или зголемување на средства или намалување на обврски кои резултираат со зголемување на главнината, освен оние кои се однесуваат на вложувања во главнината од страна на учесниците.

изводи, давање услуги и договори за изградба. Трансакциите ги дефинира според извршувањето на обврските во даден момент или во временски период.

Другите видови на приходи од наеми, државни грантови, вложување во недвижности, договори за осигурување, земоделство се опфатени со други стандарди.

Според МСФИ 15 приходот се признава кога контролата врз производите и услугите е пренесена на купувачите заменувајќи го, но не исклучувајќи го концептот на пренос на купувачот на значајните ризици и награди од сопственоста.

Со новиот стандард МСФИ 15 се очекува да:

- се елиминираат неусогласеностите и слабостите во признавањето на приходите;
- се обезбеди поробусна рамка за решавање на прашањата поврзани со признавање на приходите;
- се подобри компаративноста на практиките за признавање на приходи;
- намали комплексноста на примената на барањата за признавање на приходите со намалување на обемот на релевантните стандарди и толкувања;
- подобрат обелоденувањата преку обезбедување на повеќе корисни информации за корисниците.

Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС) во април 2016 објави амандмани кон МСФИ 15 - Приходи од договори со купувачи, кои не претставуваат промена на основните принципи на стандардот, туку дава подетални инструкции за нивна примена. Основна цел е да се појаснат одредени барања и да се обезбедат дополнителни преодни олеснувања за друштвата кои го спроведуваат новиот стандард. Со амандманите се појаснува:

- идентификување на обврска за извршување (трансфер на ветените добра и услуги на купувачот) во договорот.

Суштински принцип (модел) - МСФИ 15

Друштвото ќе признае приход кој ќе го отслика преносот на ветените добра или услуги на купувачите во износ којшто ќе го одрази надоместокот за кој друштвото очекува дека има право во размената на тие добра или услуги.

За примена на овој модел, друштвото признава приход преку примена на следните 5 чекори:

- Чекор 1.** Идентификување на договор со купувач;
- Чекор 2.** Идентификување на обврски за извршување според договорот;
- Чекор 3.** Одредување на цена на трансакцијата;
- Чекор 4.** Алокација на цената на трансакција на обврските за извршување според договорот;
- Чекор 5.** Признавање на приход со исполнување на обврската за извршување.

ЧЕКОР 1

ИДЕНТИФИКУВАЊЕ НА ДОГОВОР СО КУПУВАЧ

За да идентификуваме дали има договор со купувачот потребно е да утврдиме дали постои договор и дали договорот е во делокругот на МСФИ 15. Според МСФИ 15 "договор" е дефиниран како договор меѓу две или повеќе

страни кои создаваат применливи права и обврски и ако се исполнети следните критериуми:

1) договорот е одобрен од договорните страни (писмено, усмено или во согласност со други деловни практики) и се обврзани да ги извршат своите обврски;

Без потврдување на договорот од договорните страни (усмено, писмено или во согласност со деловните практики) не може да се смета дека договорот е склучен, односно дека се креирани одредени прва и обврски за договорните страни. Договорните страни, исто така, треба да бидат посветени кон исполнување на нивните обврски. Ако договорот не е склучен, договорните страни треба да бидат информирани. Договор не постои ако секоја од договорните страни во договорот има еднострано извршно право да го прекине договорот кој не е извршен без надомест на другата страна.

Договорот е неизвршен ако:

- а. субјектот ги нема пренесено договорените (ветени) добра и услуги на купувачот и
 - б. субјектот нема примено и нема право да прими надомест во размената на договорените добра и услуги.
- 2)** субјектот може да идентификува права за секоја договорна страна за добра и услуги кои се пренесуваат;

Ако правата на секоја страна во договорот не можат да се идентификуваат, приходот не може да се признае, бидејќи субјектот не може да процени дали е пренесена контролата на производите и услугите.

3) субјектот може да ги идентификува условите за плаќање на добрата и услугите кои се пренесуваат; условите треба да бидат познати пред да се склучи договорот, бидејќи субјектот нема да може да ја определи трансферната цена.

4) постои комерцијална суштина (т.е. ризикот, времето и износот на идните готовински текови ќе се менуваат со извршување на договорот); и

5) веројатно субјектот ќе го наплати надоместокот од преносот на добрата и услугите на купувачот. Во оценувањето на веројатноста

за наплатата на надоместокот, субјектот треба да ја оцени способноста и намерата на купувачот да го плати износот кога ќе доспее.

Ако договорот со купувачот не ги исполнува претходно наведените критериуми и субјектот има примено надомест од купувачот, субјектот ќе признае приход само ако следните настани се случиле:

а) субјектот нема преостаната обврска да трансферира производи или услуги на купувачот или надоместокот примен од купувачот е неповратен и

б) договорот е прекинат и надоместокот од купувачот е неповратен.

Во спротивно субјектот ќе признае обврска. Во зависност од фактите и околностите кои се однесуваат на договорот, призната обврска, претставува обврска за субјектот или да трансферира производи и услуги во иднина или да го врати примениот надоместок. Во двата случаи обврската ќе се признае во износ на примениот надоместок од купувачот.

Други значјани прашања кои треба да се земат во предвид се **времетраењето на договорите, комбинирање и измени на договорите.**

Времетраењето на договорот е период во кој договорните страни имаат сегашно извршно право и обврска и имаат влијание во утврдувањето и алокацијата на трансферната цена и признавањето на приходот. Треба да се имаат во предвид одредбите од договорот за прекинување на договорот. Ако е утврдено дека договорот може да се прекине, во било кое време, без никаков дополнителен надомест, договорните страни немаат извршно право и обврска независно од условите во договорот. Во спротивно договорот не може да биде прекинат порано, бидејќи бара плаќање на казни кои можат да бидат материјално значајни. Ова произлегува од извршните права и обврски на договорните страни кои постојат во или надвор од договорниот период.

Комбинирање на договори има кога субјектот комбинира два или повеќе договори склучени во исто време или во растојание од краток временски период со ист купувач (или поврзана страна на купувачот). Овие договори

се сметаат како еден договор ако еден или повеќе од наведените услови се исполнети:

- договорот се преговара како пакет со единствена комерцијална цел;

- износот на надоместокот кој треба да се плати во еден договор зависи од цената или извршувањето на другиот договор;

- производите и услугите ветени во договорите (или некои производи и услуги ветени во секој договор) се поединечни извршни обврски.

Измени на договорот има кога е променет опсегот на договорот, цената или двете заедно. Измената на договорот може да биде потврдена, писмено, усно или како што се подразбираат деловните практики. Измена на договорот постои кога договорните страни го потврдуваат договорот кој создава нови или ги менува постојните извршни права и обврски на договорните страни. Ако договорните страни ја немаат потврдено измената, субјектот ќе продолжи да ги применува одредбите од МСФИ 15 на постојниот договор се додека измената не биде потврдена.

Субјектот треба да ја смета измената на договорот **како посебен договор** ако постојат следните два услови:

- опсегот на договорот е зголемен поради зголемување на ветените производи и услуги кои се различни;

- цената на договорот е зголемена за износ на надоместокот кој ја одразува цената за која субјектот ќе ги продаде ветените производи и услуги поединечно на купувачот.

Кога овие услови се исполнети, измената е слична на склучување нов договор. Оттука обврските за извршување на постојниот договор остануваат непроменети со измената. Важно е да се напомене дека самостојните продажни цени треба да се приспособат на новите околности, поврзани со договорот, како што се попусти поради отсуство на трошоци за провизија за стекнување на нов купувач или количински попуст.

Субјектот ќе смета дека се работи за **изменет договор** како дел од постојниот договор, ако преостанатите стоки или услуги не се разликуваат и според тоа претставуваат дел од

една обврска за извршување што делумно е исполнета на датумот на измената на договорот. Ефектот што измената на договорот го има врз трансакционата цена како и на напредокот кон комплетно извршување на обврската се признава како корекција на приходот (како зголемување или намалување на приходот) на датумот на измената на договорот (т.е. корекција на приходот се прави на кумулативна основа).

Следуваат примери за измени на договорот.

ПРИМЕР

Измена на договорот како посебен договор

- Друштвото АБЦ ДОО склучува договор за продажба на 120 машини за перење на клиент за 3.600.000 денари (30.000 денари по производ). Договорено е преносот на машините да се изврши во две испораки во период од шест месеци.
- Друштвото АБЦ ДОО ја пренесува контролата на секој производ во одреден момент.
- По првата испорака клиентот бара дополнителни 30 производи (машини за перење). Договорот се менува за испорака на дополнителни 30 производи (вкупно 150 идентични производи) до клиентот.
- Дополнителните 30 производи не се вклучени во почетниот договор. Цената на дополнителни 30 производи изнесува 28.000 по производ, односно вкупно 840.000 денари. Цените за дополнителните производи ја одразуваат самостојната продажна цена на производите во моментот на измена на договорот и дополнителните производи се разликуваат од оригиналните производи.
- Измената на договорот за дополнителните 30 производи е, всушност, нов и посебен договор за идни производи што не влијае на сметководството за постојниот договор. Друштвото АБЦ ДОО признава приход од 30.000 денари по производ за 120-те машини за перење во првиот договор и 28.000 денари по производ за 30-те машини за перење во новиот договор.

ПРИМЕР

Измена на договорот како да е дел од постојниот договор

- Градежно друштвото Сигма ДОО, склучува договор за изградба на административна зграда со клиент во чија сопственост е земјиштето на кое ќе се гради зградата за надомест од 1 милион евра и бонус од 200.000 евра ако зградата се заврши во рок од 24 месеци. Друштвото ветениот пакет на стоки и услуги го смета како единствена обврска за извршување исполнета со текот на времето.
- На почетокот на договорот друштвото Сигма ДОО го очекува следново:

- Цена на трансакцијата	1.000.000 евра
- Очекувани трошоци	700.000 евра
- Очекувана добивка	300.000 евра
- На почетокот на договорот, друштвото го исклучува бонусот 200.000 евра од цената на трансакцијата, бидејќи постои неизвесност за негова наплата.
- Износот на надоместокот е значително подложен на фактори надвор од влијанието на друштвото Сигма ДОО, вклучувајќи временски услови, расудувања и активности од трети страна, регулаторни барања и одобренија, искуството на друштвото со слични видови на договори е ограничено и др.
- До крајот на првата година, друштвото има исполнето 60% од својата обврска за извршување врз основа на трошоците направени до денес (420.000 евра) во однос на вкупните очекувани трошоци (700.000 евра).
- На крајот на секој известувачки период, Друштвото повторно го проценува износот на варијабилниот надомест (бонусот) и врз основа на околностите кои постојат на крајот на периодот на известување и промените на околностите за време на периодот на известување заклучува дека сеуште има ограничувања.
- Следствено, кумулативниот приход и трошоци признаени за првата година се како што следува:

- Приход	600.000 евра
- Трошоци	420.000 евра
- Бруто добивка	180.000 евра

■ Во првиот квартал од втората година, страните на договорот се согласуваат да го изменат договорот со промена планот на зградата.

■ Како резултат на тоа, фиксниот надоместок и очекуваните трошоци се зголемуваат за 150.000 евра и 120.000 евра, соодветно.

■ Според направената модификација:

- Цена на трансакцијата	1.350.000 евра
(1.150.000 евра + 200.000 бонус за исполнување на обврската)	
- Очекувани трошоци	820.000 евра
- Очекувана добивка	330.000 евра

■ Покрај тоа, дозволеното време за признавањето на бонусот од 200.000 евра се продолжува за 6 месеци, односно вкупно за 30 месеци од првичниот почеток на договорот датум.

■ На датумот на измената, врз основа на искуството на друштвото и преостанатата работа што треба да се изврши, која е пред се во внатрешноста на зградата и не подлежи на временски услови друштвото констатира дека голема е веројатноста дека вклучувањето на бонусот во цената на трансакцијата нема да резултира со значајно анулирање на износот на кумулативниот приход и го вклучува 200.000 евра во трансакциската цена.

■ При оценувањето на измената на договорот, субјектот оценува дека преостанатите стоки и услуги што треба да се обезбедат со користење на изменетиот договор не се разликуваат од стоките и услугите пренесени на или пред датумот на измена на договорот, односно договорот останува единствено исполнување обврска.

■ Следствено, друштвото ја евидентира измената на договорот како да е дел од постојниот договор.

■ Друштвото го ажурира напредокот и проценува дека исполнил 51,2% од својата обвр-

ска за извршување (420.000 евра реални направени трошоци / 820.000 евра вкупни очекувани трошоци).

■ Друштвото признава дополнителен приход од 91.200 евра (51,2 % завршена - модифицирана цена на трансакцијата 1.350.000 евра - 600.000 евра приход признаен до датумот на модификацијата како кумулативно усогласување).

ПРИМЕР

Раскинување на првичниот договор и создавање на нов дооговор

■ Друштвото Алфа склучува тригодишен договор за чистење на канцелариите на клиентот на неделна основа.

■ Надоместокот, кој клиентот ќе го плаќа за чистење на канцелариите е договорен во износ 600.000 денари годишно. Самостојната продажна цена на услугите при почетокот на договорот е 600.000 денари годишно.

■ Друштвото признава приход од 600.000 денари годишно во текот на првите две години давање услуги.

■ На крајот на втората година договорот се менува и хонорарот за трета година е намален на 500.000 денари.

■ Покрај тоа, клиентот се согласува да го продолжи договорот за три дополнителни години за надомест од 1.200.000 денари што се плаќаат на три еднакви годишни рати од 400.000 денари на почетокот на 4, 5 и 6 година.

■ На датумот на измената, друштвото ги проценува преостанатите услуги што треба да се обезбедат и заклучува дека тие се различни.

■ Следствено, друштвото ја евидентира модификацијата како раскинување на првичниот договор и создавање на нов договор со 1.700.000 денари за четири години услуга за чистење.

■ Друштвото признава приход од 425.000 денари годишно (1.700.000 денари/ 4 години) бидејќи услугите се обезбедуваат во текот на преостанатите четири години.

ЧЕКОР 2**ИДЕНТИФИКУВАЊЕ НА ОБВРСКА
ЗА ИЗВРШУВАЊЕ**

Според МСФИ 15 **обврска за извршување е дефинирана** како пренос на договорените (ветените) добра и услуги на купувачот. Секое ветување кое треба да се пренесе на купувачот треба да биде:

- добрата и услугите (или поврзани добра и услуги) да се различни (се посебни) или
- серија од различни добра и услуги кои суштински се исти да имаат ист модел на пренос (трансфер) на купувачот.

Договорените (ветените) добра и услуги се различни ако следните критериуми се исполнети:

1. купувачот има корист од добрата и услугите;
2. добрата и услугите можат одделно да се идентификуваат од останатите елементи во договорот.

Фактори кои укажуваат за одделна идентификација од другите елементи од договорот (но не се лимитирани на) се:

- нема значајна интеграција меѓу услугите;
- добрата и услугите не ги модификуваат значајно останатите добра и услуги договорени со договорот; и
- добрата и услугите не се значајно зависни или поврзани со други стоки и услуги од договорот, односно купувачот може да реши дали ќе ги купи, без притоа да има значајно влијание на останатите добра и услуги од договорот.

ПРИМЕР 1

Друштвото има договор за набавка на индустриска машина која треба да биде монтирана и ставена во употреба. Монтажата може да биде испорачана само од продавачот на машината. Според тоа купувачот не може да има корист посебно од машината или монтажата. Тие меѓусебно се значајно зависни. Во овој случај имаме една извршна обврска.

Во спротивно ако монтажата може да биде извршена од друго друштво во овој случај е

веројатно дека имаме две обврски за извршување: машина за перење и монтажа кои се разликуваат. Ваквата проценка во пракса може да биде тешка и зависи од информациите кои ги имаме на располагање, кои ни се достапни.

ПРИМЕР 2

Друштвото А кое се занимава со развој на софтвер склучува договор со друштвото Ц за продажба на лиценца за софтвер, инсталација, ажурирање на софтверот и техничка поддршка (on-line или телефонски) за период од две години.

Услугата на инсталација на софтверот вклучува промена на web-screen за секој корисник.

Инсталацијата може рутински да ја обавува и друго друштво со што значајно не се менува софтверот.

Софтверот е во функција и без ажурирање и техничка поддршка.

Согласно барањата на МСФИ 15 друштвото проценува кои од наведените добра и услуги се различни. Друштвото А воочува дека софтверот е испорачан пред другите добра и услуги и истиот е функционален без ажурирање и техничка поддршка. Друштвото според наведеното може да има корист од секое добро и услуга поединечно или заедно со други средства кои се достапни на купувачот. Друштвото ги разгледува факторите кои укажуваат на тоа дали ветените добра и услуги на купувачот можат одделно да се идентификуваат од останатите елементи на договорот.

Врз основа на проценка друштвото ги определува следните обврски за извршување:

1. лиценца за софтвер;
2. инсталација;
3. ажурирање на софтверот и
4. техничка поддршка.

Друштвото за горе наведените обврски за извршување треба да утврди дали ги исполнува во тек на време или веднаш.

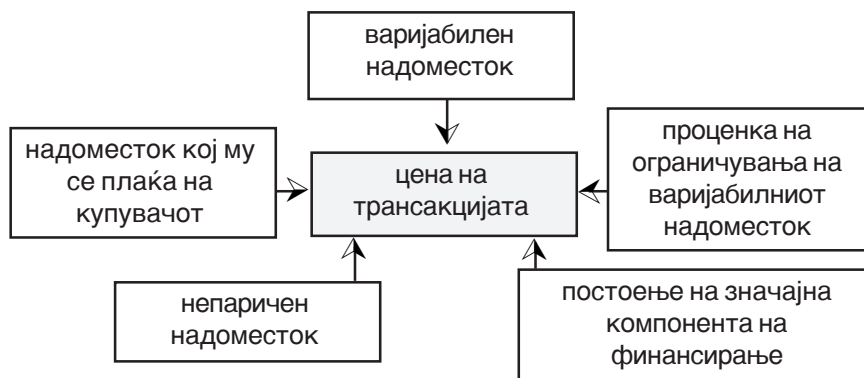
ЧЕКОР 3**ОДРЕДУВАЊЕ НА ЦЕНАТА
НА ТРАНСАКЦИЈАТА**

Кога извршната обврска е задоволена друштвото треба да признае приход во износ на трансакционата цена (која го исклучува износот на варијабилниот надоместок за кој постои ограничување согласно параграф 56-58) алоцирана на таа извршна обврска. Според МСФИ 15, цена на трансакцијата е дефинирана како износ на надоместокот за кој друштвото има право да го добие со преносот на добра и услуги на купувачот исклучувајќи ги износите што

ги наплаќа во име на трети страни. Ветениот надоместок во договорот со купувачот може да вклучува фиксен износ, варијабилен износ или и двата.

Друштвото ја утврдува цената на трансакцијата со склучување на договорот, вклучувајќи ги при тоа и варијабилните надоместоци и сите ажурирања на проценките на крајот на периодот на известување кои настанале како резултат на промената во околностите.

При утврдување на цената на трансакцијата друштвото мора да ги земе во предвид следните фактори:

А) ВАРИЈАБИЛНИ НАДОМЕСТОЦИ

Ако договорот со купувачите вклучува варијабилни надоместоци, друштвото треба да го процени износот на надоместокот на кој има право во размената за преносот на ветените добра и услуги на купувачот. Износот на примениот надоместок може да варира како резултат на дисконти, работи, попусти, кредити, стимулации, бонуси за извршување, пенали и слично.

ПРИМЕР

Друштвото склучува договор со инвеститор за изградба на зграда за износ од 1 милион денари. Во условите кон договорот е вклучен и износ за пенали во висина од 100.000 денари ако изградбата не е комплетирана во рок од 5 месеци од датумот на склучување на договорот.

Според наведеното друштвото утврдува дека надоместокот од 1 милион денари вклучува

фиксен износ од 900 илјади денари и варијабилен износ од 100 илјади денари.

За да ја процени цената на трансакцијата во договорот кој вклучува варијабилен надомест, друштвото користи два метода: метод на **очекувана вредност** или метод на **најверојатен износ на надоместокот**. Кој метод ќе го примени, зависи со кој подобро ќе се предвиди надоместокот на кој друштво има право да го прими. Методот на очекувана вредност е можен - просечен износ добиен во ситуација каде ентитетот има голем број на договори со слични карактеристики. Методот на најверојатен износ е единствен износ во ситуации кога договорот има само два исхода (пример: друштвото обезбедува или не обезбедува бонус за извршување). **Друштвото кој метод ќе го избере ќе го користи истиот до исполнување на договорот.**

Понатаму, друштвото кое што очекува да врати дел од надоместокот на купувачот ќе

признае обврска во износ кој што се очекува да биде вратен. Друштвото ќе ја ажурира обврската на секој датум на известување согласно промените во околностите.

ПРИМЕР**Право на враќање (рефундирање)**

Друштвото А склучило договор за продажба на 10 телевизори со единечна цена 50.000 денари. Плаќањето се врши веднаш со преземањето на производите од страна на купувачот. Друштвото А вообичаено дозволува враќање на производите во рок од 30 дена и го исплатува во целост уплатениот износ за вратените производи на купувачот. Набавната цена на телевизорите изнесува 35.000 денари. Со користење на методот на очекувана вредност Друштвото А проценува дека 8 телевизори нема да бидат вратени.

Според насоките на МСФИ 15 друштвото А ќе признае приход како што следи:

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
120	Побарувања од купувачите	500.000	
741	Приходи од продажба на добра		400.000
2951	Одложени признати приходи во случај на предвидено враќање на продадени добра		100.000
701	Набавна вредност на продадени добра	280.000	
1951	Одложени трошоци во случај на предвидено враќање на продадени добра	70.000	
660	Залиха на трговска стока (за продажба на 10 телевизори)		350.000
100	Парични средства на трансакциона сметка	500.000	
120	Побарување од купувачите		500.000

Во периодот од 30 дена купувачот вратил само еден телевизор. Друштвото А ќе евидентира:

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
2951	Одложени признати приходи во случај на предвидено враќање на продадени добра	50.000	
100	Парични средства на трансакциона с-ка		50.000
660	Трговска стока	35.000	
1951	Одложени трошоци во случај на предвидено враќање на продадени добра (исплата за вратени телевизори)		35.000
2951	Одложени признати приходи во случај на предвидено враќање на продадени добра	50.000	
741	Приходи од продажба на добра		50.000
701	Набавна вредност на продадени добра	35.000	
1951	Одложени трошоци во случај на предвидено враќање на продадени добра (за продажба на телевизори со поминат период за враќање)		35.000

ПРИМЕР**Ограничување на варијабилните надоместоци**

Друштвото исто така треба да ја има во предвид највисоката граница до која може да го предвиди варијабилниот надоместок. Ако износот на надоместокот е варијабилен, тогаш друштвото треба да оцени дали кумулативниот износ на признаените приходи треба да биде ограничен. Ограничувањето се прави со цел друштвото да признае приходи

во оној обем за кој постои висока веројатност дека ќе нема значајни корекции на приходот (намалувања) кога неизвесноста ќе биде решена. На крајот од секој период на известување, друштвото треба да ја ажурира проценетата цена на трансакцијата за да ги презентира верно околностите кои постојат на крајот на периодот на известување или промените во околностите за време на периодот на известување.

Фактори кои би можеле да ја зголемат веројатноста вклучуваат, но не се ограничени само на:

1. Износот на надоместокот е многу подложен на фактори надвор од влијанието на друштвото. Овие фактори може да вклучуваат нестабилноста на пазарот, пресудата или постапувањето на трети страни, временските услови и висок ризик од застареност на ветеното добро или услуга.
2. Се очекува неизвесноста околу надоместливиот износ да се реши во подолг временски период.
3. Искуството на друштвото (или други докази) со слични видови на договори е ограничено или дека искуството (или други докази) има ограничена предвидлива вредност.
4. Друштвото има пракса или да нуди широк спектар на концесии за цени или да ги менува условите за плаќање и слични договори во слични околности.
5. Договорот има голем број и широк спектар на можни надоместоци.

ПРИМЕР 1

На 1 март 2024 година друштвото склучува договор со купувач - дистрибутер. Друштвото со склучувањето на договорот пренесува 1000 производи по 100 денари за еден производ (вкупен надомест 100.000 денари). Купувачот ќе го изврши плаќањето кон друштвото кога ќе ги продаде производите на крајните купувачи. Купувачот - дистрибутер вообичаено ги продава производите во период од 90 дена од нивното добивање. Контролата е пренесена на купувачот со прено-

сот на производите на 1 март 2024 година. Врз основа на своите претходни практики како и за задржување на својот однос со купувачот друштвото предвидува да му понуди дисконт на својот клиент, бидејќи на тој начин ќе му овозможи на клиентот да ја снижи цената на производот и со тоа да го стави производот во дистрибутивната мрежа. Соодветно, надоместокот во договорот е варијабилен/променлив. Варијабилниот износ вклучува износ што е предмет на неизвесност од причини кои се различни од наплатливоста, како што е работот во овој случај.

Сценарио 1 - Процената на варијабилниот надоместок не е ограничена

Друштвото има значително искуство во продажба на овој или слични производи. Расположливите податоци покажуваат дека историски друштвото дава **дисконт или ценовно олеснување** околу 20% од продажната цена за овие производи. Актуелните пазарни информации сугерираат дека намалувањето на цената за 20% ќе биде доволно за да производите се стават во дистрибутивна мрежа. Друштвото не дава **дисконт** поголем од 20% години наназад.

Друштвото проценува дека цената на трансакцијата изнесува 80.000 денари (80 денари x 1000 производи).

Друштвото исто така, ги разгледува барањата од ставовите 56 - 58 од МСФИ 15 за ограничувачки проценки на варијабилните надоместоци за да утврди дали проценетиот износ на варијабилниот надоместок од 80.000 денари може да биде вклучен во цената. Друштвото ги разгледува факторите од став 57 од МСФИ 15 и утврдува дека врз основа на претходното искуство и актуелните пазарни информации ја подржуваат неговата проценка. Дополнително, и покрај несигурноста која произлегува од факторите надвор од негово влијание, на основа на моменталните пазарни проценки, друштвото очекува дека цената ќе се реши во краток временски период. Оттука, друштвото утврдува дека е многу веројатно корекција на

кумулятивно признаениот приход од 80.000 денари нема да се случи откако неизвесноста поврзана со варијабилниот надомест дополнително ќе биде решена (т.е. кога ќе се утврди вкупниот износ на дисконтот). Како резултат на тоа друштвото признава 80.000 денари како приход на 1 март 2024 година кога производите се пренесени на купувачот.

Сценарио 2 - Процената на варијабилниот надоместок е ограничена

Друштво има искуство од продажба производи од слична природа. Друштвото се соочува со голема нестабилност на цените на своите производи поради постепено висок ризик на застареност на истите. Според искуството друштвото вообичаено дава ценово олеснување на своите производи во висина од 60% од продажната цена. Според моменталните пазарни информации попуст од 50% е неопходен за да производите се продаваат преку дистрибутивна мрежа. Друштвото проценува дека ќе обезбеди попуст од 40%, што ќе значи варијабилниот дел ќе изнесува 60.000 денари (60 денари x 1000 производи). Друштвото е потребно да ги разгледа сите фактори кои имаат влијание врз продажбата на производите. Според направената проценка постојат фактори на кои друштвото не може да влијае како што е ризикот од застареност на производите. Врз основа на овие влијанија веројатно е дека друштвото нема во целост да го реализира кумулативно признаениот приход. Иако искуствените информации за цените се движат до 60%, моменталните пазарни услови наложуваат дека попустот треба да се движи до 50% и постои поголема веројатност дека нема да има корекција на приходот ако друштвото истиот кумулативно го признае во износ од 50.000 денари. Друштвото оценува дека наплатливоста на 50.000 денари (износ кој верува дека ќе биде надоместен) е извесен. Затоа друштвото го признава приходот во износ од 50.000 денари кога ги пренесува добрата и ги преиспитува проценките на трансакциската цена на секој датум на известување се додека се обезбеди верно презентирање на околностите кои пос-

тојат на крајот на периодот на известување и промените во околностите во текот на периодот на известување.

ПРИМЕР 2

Друштвото извршило продажба на купувач во вредност од 10.000 денари со рок на плаќање од 60 дена. Вообичаена пракса на друштвото е на своите клиенти да им одобри попуст од 10% ако извршат веднаш или во рок од 5 дена плаќање на фактурата. Соодветно ако купувачот ја плати фактурата во рок од 5 дена ќе добие попуст од 1.000 ден. ($10.000 \times 10\% = 1.000$). Според искуството околу 30% од клиентите ја користат оваа опција. Пресметката на варијабилниот дел е како што следи:

$$(10.000 \times 70\%) + (9.000 \times 30\%) = 9.700 \text{ ден.}$$

Б) ПОСТОЕЊЕ НА ЗНАЧАЈНА КОМПОНЕНТА НА ФИНАНСИРАЊЕ

Според МСФИ 15, друштвото мора да ја одрази временската вредност на парите во својата пресметка на цената на трансакцијата ако договорот содржи значајна компонента на финансирање. Корегирање на цената на трансакцијата за значајната финансиска компонента е да ја одрази цената која купувачот би ја платил во готово за договорените добра и услуги во моментот кога истите му се пренесени (трансферирани). За да се определи дали финансиската компонента е значајна, друштвото треба да ги разгледа сите релевантни фактори и околности.

Договорот нема значајна финансиска компонента ако некој од следните фактори постојат:

1. Друштвото примило аванс, времето на испорака на добрата и услугите зависи од купувачот (пр. припеид картички или наградни поени на купувачите);
2. Значаен дел од надоместокот е варијабилен, износот или времето за наплата не е под контрола на друштвото или купувачот (пр. тантиеми);
3. Разликата меѓу износот на ветениот надомест и продажната цена за плаќање во готово

на ветените добра и услуги, произлегува од нефинансиски причини (пр. обезбедување во случај договорната страна да не ги исполни своите обврски согласно договорот).

В) НЕПАРИЧНИ НАДОМЕСТОЦИ

Ако во договорот друштвото и купувачот се договорот купувачот да ја надомести вредноста на договорените добра и услуги со надомест кој не е во пари, туку во друга форма, при утврдување на цената на трансакцијата **непаричен надомест ќе се мери по објективна цена.**

Г) НАДОМЕСТОК КОЈ МУ СЕ ПЛАЌА НА КУПУВАЧОТ

Надоместокот кој му се плаќа на купувачот вклучува готовински износ кој што друштвото го плаќа или очекува да го плати на купувачот. Надоместокот кој треба да се плати на купувачот вклучува кредитни или други ставки (на пример: ваучери или купони) кој може да го намалат износот кој што купувачот му го должи на друштвото и да се влијае на намалување на цената на трансакцијата.

ЧЕКОР 4

АЛОКАЦИЈА НА ЦЕНАТА НА ТРАНСАКЦИЈАТА НА ОБВРСКА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ

Ако договорот помеѓу друштвото и купувачот содржи повеќе обврски за извршување, потребно е друштвото да ја алоцира цената на трансакцијата на обврските за извршување преку споредба на нивната поединечна продажна цена.

МСФИ 15 дава **три можни методи за утврдување на поединечна продажна цена** и тоа:

1. Пристап на корегирани пазарна проценка (вклучува проценка на пазарот на кој друштвото ги продава добрата и услугите и проценка на цената која купувачот е спремен да ја плати за тие добра и услуги на пазарот; друштвото исто може да ги земе во предвид конкурентните цени на слични добра и услуги на пазарот и да изврши корекција);

2. Пристап на очекувани трошоци зголемени за продажната маржа (друштвото ќе ги предвиди очекуваните трошоци за да ги изврши обврските и ќе ги зголеми за продажната маржа).

3. Пристап на остаточна вредност/резидуална вредност (вклучува намалување на вкупната цена на трансакцијата за износот на воочливата поединечна продажна цена на останатите договорени добра и услуги.) Овој метод е дозволен само ако друштвото:

- продава исти добра и услуги на различни купувачи за различни износи и

- се уште нема утврдена цена за тие добра и услуги и добрата и услугите претходно не биле продавани по поединечна продажна цена.

Алокација на дисконт и варијабилен надоместок

Ако купувачот плати помалку доколку купи поврзани (во пакет) добра и услуги во однос на нивната поединечна продажна цена ако ги купи одвоено тогаш велеме дека на купувачот му е одобрен дисконт - рабат за набавените добра и услуги. Друштвото треба да го алоцира дисконтот на еден или повеќе обврски за извршување според договорот само ако се исполнети одредени критериуми или пропорционално на сите обврски за извршување вклучени во договорот.

Друштвото ќе изврши алокација на варијабилниот надоместок на целиот договор и на дел од договорот. МСФИ бара варијабилниот надоместок да биде алоциран на поединечна обврска за извршување ако следните два критериуми се исполнети:

1. условите за варијабилно плаќање се поврзани со напорите на друштвото за задоволување на обврските за извршување или пренос на засебните добра и услуги и

2. резултатот од распределбата е конзистентен со износот на надоместокот на кој друштвото има право во размената на ветените добра и услуги со договорот.

ПРИМЕР

Друштвото врши редовна продажба на своите производи за поединечна цена по производ А за 40 денари, Б за 55 денари и Ц за 45 денари или вкупна поединечна цена за трите производи 140 денари.

Друштвото вообичаено производот Б и Ц ги продава заедно за 60 денари.

Друштвото склучува договор со купувач за продажба на своите производи во вкупен износ од 100 денари за купување на сите три производи.

Друштвото обврската за извршување за секој производ поединечно ќе ја исполни во различно време.

Според наведеното договорот вклучува дисконт од 40 денари кој ќе биде трансфериран пропорционално на сите три обврски за извршување користејќи го методот на поединечна продажна цена. Сепак друштвото производот Б и Ц редовно го продава заедно за цена од 60 денари и производот А за 40 денари.

Сценарио 1: Ако друштвото ја пренесе контролата за производот Б и Ц во исто време, може да ги смета како единечна обврска за извршување. Друштвото ќе алоцира 60 ден. од трансакционата цена и ќе признае приход од 60 денари веднаш со трансферот на производите Б и Ц на купувачот.

Сценарио 2: Ако според договорот е утврдено дека друштвото ја пренесува контролата врз производите Б и Ц на купувачот во различно време, тогаш износот од 60 денари ќе се алоцира според методот на поединечна продажна цена како што следи:

Производ Б 33 ден. (55 x 60%)

Производ Ц 27 ден. (45 x 60%)

Промена на цена на трансакцијата

По склучување на договорот, цената на трансакцијата може да биде променета од различни причини, неизвесни настани или промена во околностите кои влијаат на износот кој друштвото треба да го прими во размената на дого-

ворените добра и услуги. Ако дојде до промена на цената на трансакцијата друштвото промената ќе ја алоцира на обврските за извршување на иста основа како при склучување на основниот договор. Како резултат на тоа, износот алоциран на обврската за извршување се признава како приход или намалување на приходот во периодот кога настанала промената.

ПРИМЕР 1

На 1 јануари 2025 година друштвото склучува договор со купувач за продажба на производ А за 100 денари по единица.

Ако купувачот купи повеќе од 1000 парчиња од производот А во една календарска година, цената ќе се намали за 10% по единица производ, односно ќе изнесува 90 денари по единица производ. Во првиот квартал кој завршува на 31.03.2025 година друштвото продало 80 единици од производот А на купувачот. Друштвото - продавач оценува дека набавките од купувачот нема да надминат 1000 единици од производот А до крајот на годината и дека до крајот на годината нема да се случат настани кои би можеле да влијаат врз признаениот приход (100 денари x продадена единица производ). Соодветно, друштвото за првиот квартал ќе признае приход од 8.000 денари (80 продадени единици x 100 ден. за единица производ А).

Во мај 2025 година купувачот отворил нова продавница и до 30 јуни набавил уште 600 единици од производот А. Врз основа на новите податоци, друштвото оценува дека купувачот до крајот на годината ќе набави повеќе од 1000 единици од производот А, со што ќе биде потребно ретроспективно да ја намали продажната цена од 100 денари на 90 денари за единица производ. Соодветно, друштвото - продавач ќе признае приход за вториот квартал (30 јуни 2025 год.) во износ од 53.200 ден. Пресметката е како што следи:

600 парчиња x 90 ден. = 54.000 ден.

80 парчиња x 10 ден. = 800 ден.

(намалување на претходно признаен приход за продадени производи во првиот квартал)

ПРИМЕР 2

Мобилен оператор ДОО склучува договор со купувач за продажба на пакет кои се состои од мобилен апарат Ајфон за цена од 40.000 денари и 5 гига интернет за цена од 500 денари месечно за период од 2 години. Поединечна цена на ајфонот во малопродажба изнесува 55.000 денари. Алокацијата на цената на трансакцијата е како што следи:

Извршна обврска	Единечна цена	Пакет цена	Алокација	Пресметка
Телефон	55000	40000	42687	$(52000 \times (55.000 / 67.000))$
Интернет	12000	12000	9313	$(52000 \times (12.000 / 67.000))$
Вкупно	67000	52000	52000	

ЧЕКОВ 5

ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРИХОД СО ЗАДОВОЛУВАЊЕ НА ОБВРСКИТЕ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ

Друштвото ќе признае приход **во моментот** или **во периодот на исполнување на обврските за извршување** преку трансфер на ветените (договорените) добра и услуги. Стоките и услугите се трансферирани кога купувачот ја стекнува контролата врз нив. Контролата според МСФИ 15 точка 33 вклучува способност да се управува со користењето на средството, да се обезбедат сите преостанати користи поврзани со тоа средство и способност да се спречи друго друштво во употребата на и користите на тоа средство. Користите од средството се потенцијалните готовински текови (приливи или заштеди во одливите) кои што можат да се добијат директно или индиректно на многу начини, како:

- користење на средството за производство на добра или обезбедување на услуги;
- користење на средството за зголемување на вредноста на други средства;
- користење на средството за измирување на обврските или намалување на трошоците;
- продажба или размена на средството;

- заложување на средството за обезбедување на кредит и
- држење на средството.

Признавање приход во периодот на исполнување (задоволување) на обврската за извршување

Со склучување на договорот, друштвото (продавачот) прво оценува дали контролата врз добрата и услугите се пренесува во периодот или моментот на исполнување на обврската за извршување.

Контролата се смета дека е трансферирана во периодот на исполнување на обврската за извршување ако се исполнети следните критериуми:

1. Купувачот истовремено ги прима и конзумира користите како друштвото ги исполнува обврските за извршување (пр. услуга за чистење);
2. Извршувањето на обврската од страна на друштвото создава или го подобрува средството кое е под контрола на купувачот (пр. производство во тек било на материјални или нематеријални средства);
3. Друштвото не создава средство со алтернативна употреба за него и друштвото има право на надомест за извршувањето до денешен датум (пр. создавање на средство кое само купувачот може да го користи т.е создавање на средство по специјална нарачка на купувачот). Надоместокот кој треба да биде исплатен на друштвото за извршувањето до денешен датум ќе биде износ кој е приближен на продажната цена на добрата и услугите (трошоците направени од друштвото за извршување на обврските плус маржа), наместо потенцијалната загуба на заработка ако договорот би бил прекинат.

Ако еден од овие критериуми е исполнет друштвото признава приход во периодот на исполнување на обврската. Ако ниеден од овие критериуми не е исполнет приходите се признаваат веднаш.

Според наведеното, друштвото ќе признае приход кога друштвото ќе ја исполни обврската со пренос на ветените добра и услуги на

купувачот. Средството се смета дека е пренесено кога купувачот се стекнува со контрола врз истото. Параграф 33 од МСФИ 15 појаснува како контролата врз средствата се однесува на можноста за управување со користење на средството и остварување на сите преостанати бенефити од нивната употреба. Контролата вклучува можност за спречување на други субјекти да управуваат со средството и да остваруваат користи од истото.

Индикатори кои го контролираат трансферот се:

1. Сегашно право за плаќање
2. Правна сопственост врз добрата и услугите
3. Пренесена физичка сопственост
4. Значајни ризици и награди од сопственоста
5. Купувачот го има прифатено средството.

ПРИМЕР 1

Купувачот одредени производи и услуги истовремено ги прима и ги употребува користите од активностите на продавачот како што продавачот ги извршува

Друштвото склучило договор за обезбедување на месечна пресметка на плати во период од една година. Ветената услуга за пресметка на плата се смета за една извршна обврска. Извршната обврска се исполнува во одреден временски период од една година, бидејќи купувачот постојано прима и ги користи бенефитите со извршување на секоја трансакција - пресметка на плата. Друштвото признава приход во временски период како извршувањето на обврската напредува се до нејзино комплетирање.

ПРИМЕР 2

Друштвото склучува договор со купувачот за обезбедување на консултантски услуги. Консултантската услуга се однесува на давање стручно мислење на купувачот кое се базира на факти и околности специфични за купувачот. Ако купувачот го откаже договорот не поради неисполнување на обвр-

ските од страна на друштвото давател на услугата, согласно договорот, купувачот треба да му ги надомести трошоците плус 15% маржа.

Во овој случај друштвото - давател на услугата треба да утврди дали купувачот истовремено ги прима и користи бенефитите од работењето на друштвото. Ако друштвото не може да ја исполни преземената обврска и купувачот ангажира друг консултант да му даде мислење, другиот консултант ќе треба одново да ја изврши работата, бидејќи нема да има никаква корист од работата на друштвото - претходниот консултант.

И во овој пример се работи за признавање на приход во периодот на исполнување на обврската, бидејќи давањето стручно професионално мислење не создава средство со алтернативна употреба за друштвото, професионалното мислење се заснова на факти и околности кои се специфични за купувачот. Постои ограничување за друштвото истото професионално мислење да го даде на друг клиент. Понатаму друштвото согласно со параграф 37 и Б9 - Б13 од МСФИ 15 има извршно право на наплата за комплетираната обврска во висина на направените трошоци плус маржа.

Мерење на прогресот кон целосно задоволување на обврската за извршување

Друштвото признава приход во периодот на исполнување на обврските за извршување со мерење на прогресот кон целосно задоволување на обврската за извршување. Целта на ова мерење е да го прикаже моделот по кој друштвото ја трансферира контролата врз добрата и услугите на купувачот. Според МСФИ 15 постојат два метода според кои се врши мерење на прогресот кон целосно задоволување на обврската за извршување: метод на влез и метод на излез. Новиот стандард бара друштвото континуирано да ја ажурира проценката поврзана со мерење на прогресот, но не дозволува промена на избраниот метод. Во одредувањето на тоа кој метод е подобро да се

примени друштвото треба да ги има во предвид природата на ветените добра и услуги и природата на обврската за извршување.

Методот на излез каде приходот се мери врз основа на произведени или испорачани единици може да не го отсликува прогресот во извршувањето на друштвото во задоволувањето на обврската за извршување ако на крајот на периодот на известување односно извршувањето на друштвото има недовршено производство или готови производи кои се контролирани од купувачот, а не се вклучени како излезни или произведени единици во мерењето.

Ако друштвото има право на надомест од купувачот во износ кој кореспондира со извршувањето на обврската до денес, тогаш друштвото може да признае приход во тој износ, износ кој може да го фактурира (на пр. договор за услуги, каде друштвото фактурира фиксен износ за секој час на обезбедената - извршената услуга).

Недостаток на методот на излез: излезните единици кои се користат за мерење на прогресот може директно да не се видливи и информациите потребни за истите да се применат може да не се достапни за друштвото без дополнителни трошоци. Ова е затоа што целокупното извршување поврзано со производството може да не биде вклучено во мерењето на излезните единици.

Методот на влез - приходот се признава на основа на напорите на друштвото за задоволување на извршената обврска во однос на вкупно очекуваните инпути за задоволување на таа извршна обврска. Ако вложувањата на друштвото се вршат равномерно во текот на периодот на извршување, посоодветно за друштвото е да го признае приходот на праволииска основа.

Како **недостаток на методот на влез** може да биде непостоењето на директна врска помеѓу вложувањата на друштвото и преносот на контролата врз добрата и услугите на купувачот. Затоа, друштвото кое го користи методот на влез ја разгледува потребата од усогласување на мерката за прогресот за неинсталираните добра или неефикасноста на друштвото во извршувањето која не е вклучена во

цената на договорот т.е прекумерно потрошени материјали, работна сила и други средства.

Ако друштвото ја пренесува контролата врз средството (добрата) на купувачот кои се значителни во договорот, но нивното инсталирање ќе се изврши покасно, тогаш **треба да признае приход до висина на направените трошоци со нула маржа**. Ова ќе биде случај ако друштвото со почетокот на договорот очекува дека следните услови ќе бидат исполнети:

- добрата не се различни;
- купувачот очекува дека ќе го прими доброто значително пред добивање на услугата поврзани со доброто;
- тошоците за трансферираните добра се значителни во однос на вкупно очекуваните трошоци за целосно задоволување на обврската за извршување; и
- друштвото набавува добра од трето лице и не е значајно вклучен во дизајнирање и производство на доброто.

ПРИМЕР

Во ноември 2025 година друштвото склучува договор за реновирање на трикатица кое вклучува и инсталација на нови лифтови за вкупен надоместок од 5 милиони денари. Услугата за реновирање, вклучувајќи ја инсталацијата на лифтовите претставува единечна обврска за извршување во период. Вкупните трошоци се проценети на 4 милиони денари, вклучувајќи 1.5 милиони денари за лифтовите. Друштвото ја има контролата пред тие да бидат трансферирани на купувачот.

Преглед на трасакционата цена и очекуваните трошоци:

- Трансакциона цена	5.000.000 ден.
- Очекувани трошоци:	
- Лифтови	1.500.000 ден.
- Останати трошоци	2.500.000 ден.
- Вкупно очекувани трошоци	4.000.000 ден.

Друштвото го користи методот на влез базиран на настанатите трошоци за мерење на прогресот во целосно задоволување на

обврската за извршување. Друштвото прави оценка дали трошоците за набавка на лифтовите е пропорционално со напредокот на друштвото во задоволување на обврската за извршување. Друштвото ја презема контролата врз лифтовите кога тие се испорачани на локацијата во декември 2025 година, иако лифтовите нема да бидат инсталирани до јуни 2026 година. Трошокот за набавка на лифтовите (1.5 милиони денари) е значаен во однос на вкупно очекувани трошоци за комплетно задоволување на обврската за извршување (4 милиони денари). Друштвото не е вклучено во дизајнирање или производство на лифтовите.

Друштвото заклучува дека вклучувањето на трошоците за набавка на лифтовите во мерката на прогрес ќе го прецени обемот на извршување на друштвото. Соодветно друштвото ќе ја корегира мерката на прогрес со што ќе ги исклучи трошоците за набавка на лифтовите од мерењето на настанатите

трошоци и од трансакционата цена. Друштвото признава приход за пренесените лифтови еднакво на трошоците за нивна набавка без маржа.

На 31.12.2025 друштвото утврдува дека:

- останати трошоци кои настанале се во износ од 500 илјади денари;
- извршувањето е 20% комплетирано (500.000 ден. / 2.500.000ден.)

Соодветно, друштвото на 31 декември 2025 година ќе признае:

- Приходи 2.200.000 ден.
(трансферна цена 5.000.000
- трошок за лифтови
1.500.000) x 20% +
трошок за лифтови 1.500.000)
- Трошоци на продадени
продадени добра 2.000.000 ден.
(настанати останати
трошоци 500.000 + трошок
за набавка на лифтови 1.500.000)

Време на признавање на приход

Трошоци на договорот

Инкрементални (дополнителни) трошоци за добивање договор

Дополнителни трошоци за добивање на договор се оние трошоци кои настануваат со склучување на договор со купувачот кои не би се случиле ако договорот не се склучи (на пример, продажна провизија). Според МСФИ 15 друштвото ќе признае дополнителни трошоци за добивање на договор само ако истите очекува дека ќе ги покрие.

Трошоците кои настануваат независно дали договорот е добиен треба да се признаат како трошоци на периодот, освен во случај ако истите бидат покриени од купувачот.

ПРИМЕР 1

Друштво АБЦ кое обезбедува консултански услуги, добива тендер за обезбедување на консултански услуги за нов купувач. Друштвото за добивање на договорот ги направило следните трошоци:

- Трошоци за длабинска анализа 25.000 денари
- Транспортни трошоци за доставување на понудата 35.000 денари
- Провизија за вработените во продажбата 20.000 денари

Друштвото според наведеното ќе признае средство за 20.000 денари дополнителни трошоци за добивање на договорот кои се однесуваат на провизијата на вработените во продажба за кои друштвото очекува да ги покрие овие трошоци од идните надоместоци за консултански услуги. Друштвото на вработените во продажбата им исплаќа и бонуси согласно годишните продажни таргети, профитабилноста на друштвото и индивидуалните евалуации. Согласно барањата на МСФИ 15 друштвото за овие трошоци нема да признае средство, бидејќи истите не се дополнителни трошоци за добивање на договорот.

Трошоците за длабинска анализа и транспортните трошоци се настанати независно дали е добиен договорот. Согласно барањата на МСФИ 15 точка 93 овие трошоци ќе бидат признаени како трошоци во моментот на нивното настанување како трошоци на периодот, освен ако не се во делокругот на друг стандард.

ПРИМЕР 2

Друштвото склучува договор за одржување на ИТ центар за податоци за 7 години. Друштвото им плаќа на вработените провизија од 10.000 денари со потпишување на договорот од страна на купувачот. Пред да ја обезбеди услугата друштвото дизајнирало и изградило ИТ платформа за интерна употреба која е усогласена со системот на купувачот. Платформата не е трансферирана на купувачот, но ќе се користи за испорака на услугите на купувачот.

Трошокот за провизијата од 10.000 денари друштвото ќе ја евидентира како средство, бидејќи очекува да биде покриена од идниот надоместок како услугата ќе биде извршувана. Трошокот е евидентиран како средство и ќе се амортизира во период од 7 години согласно МСФИ 15 точка 99, бидејќи средството се однесува на услуга која ќе се дава на купувачот за време на траење на договорот од 7 години.

Иницијалните трошоци за обезбедување на услугата согласно договорот се:

- Трошоци за дизајн на платформата 40.000 денари
- Хардвер 120.000 денари
- Софтвер 90.000 денари
- Миграција и тестирање на центарот за податоци 100.000 денари
- Вкупни трошоци 350.000 денари

Иницијалните трошоци се однесуваат на активностите за исполнување на договорот, но добра и услуги не се трансферирани на купувачот. Според тоа друштвото:

- Трошоците за хардвер и софтвер ќе ги евидентира согласно МСС 16 за недвижности, постројки и опрема

(хардвер), односно МСС 38 за нематеријални средства (софтвер),

- Трошоците за дизајн на платформа, миграција и тестирање на ИТ центарот за податоци, друштвото ги оценува во согласност со параграф 95 од МСФИ 15 за да определи дали ќе признае средство за трошоците потребни за исполнување на договорот. Ако признае средство ќе го амортизира на системска основа во период од 7 години, за кој период друштвото очекува да дава услуги на купувачот.

Друштвото освен горе наведените иницијални трошоци за исполнување на услугата одредува двајца вработени кои ќе бидат одговорни за обезбедување на услугата на купувачот. Иако овие трошоци за овие двајца вработени се поврзани со обезбедување на услугата на купувачот, друштвото заклучува дека тие не придонесуваат за создавање или унапредување на средството, па според тоа овие трошоци не ги исполнуваат критериумите за да бидат признаени како средство (МСФИ пар. 95 б). Согласно барањата на МСФИ 15 пар. 98 друштвото ќе ги признае трошоците за двајцата вработени во периодот на нивното настанување.

Инкременталните трошоци или трошоците за комплетирање на договорот согласно пар. 91 и 95 од МСФИ 15, а се признати како средство ќе се амортизираат на системска основа која е конзистентна со трансферот на добра и услуги на купувачот. Секоја промена во очекуваниот период на давањето на добра и услуга на купувачот ќе се смета како промена во сметководствена проценка и ќе се евидентира согласно МСС 8.

Транзиција

Транзицијата кон МСФИ 15 може да се изврши преку два дозволени пристапи:

- без рекласификација на компаративите; или прилагодување преку задржана добивка на почетокот на тековната година;
- целосна ретроспективна рекласификација (ограничена практична корист).

Друштвата независно кој пристап ќе го избераат, финансиските извештаи за тековната

година треба да бидат изготвени како да новиот стандард отсекогаш бил во примена.

Презентирање

Кога некоја од страните во договорот ја исполнила својата облигација, друштвото треба да го презентира договорот во извештајот за финансиска состојба како средство по основ на договор или како договорна облигација, зависно од односот помеѓу извршувањето на друштвото и плаќањето на купувачот. Друштвото треба да ги презентира сите безусловни права на надомест.

Доколку купувачот плаќа надомест, или друштвото има право на надомест кој е безусловен (т.е. побарување), пред друштвото да го пренесе доброто или услугата на купувачот, друштвото треба да го презентира договорот како договорна облигација кога ќе биде извршено плаќањето или кога доспева плаќањето (колку и да е порано). Обврска по основ на договор е облигација на субјектот да му ги пренесе добрата или услугите на купувачот за кои друштвото добил надомест (или кога доспева плаќањето на надоместокот) од купувачот.

Ако друштвото ја извршува својата договорна облигација така што му ги пренесува добрата или услугите на купувачот и тоа пред купувачот да го плати надоместокот или пред да доспее плаќањето, субјектот **треба да го презентира договорот како средство по основ на договор, исклучувајќи ги сите износи кои се презентирани како побарување.**

Средство по основ на договор е право на друштвото на надомест во замена за добра или услуги кои друштвото му ги пренел на купувачот. Друштвото треба да го процени договорното средство за безвреднување согласно со МСФИ 9. Обезвреднувањето на договорното средство треба да се мери, презентира и обелодени на истата основа како и финансиското средство кое спаѓа во опфатот на МСФИ 9.

Побарување е право на надомест на друштвото кое **е безусловно.**

Правото на надомест е безусловно само доколку е потребно да помине време пред да доспее плаќањето на тој надомест. На пример, друштвото би го признало побарувањето до-

колку има сегашно право на плаќање, дури и ако тој износ може да биде предмет на поврат во иднина.

Друштвото треба да го евидентира побарувањето во согласност со МСФИ 9. По почетното признавање на побарување од договор со купувач, секоја разлика помеѓу мерењето на побарувањето во согласност со МСФИ 9 и соодветниот износ на приход кој е признат треба да биде презентирани како расход (на пример, загуба поради обезвреднување).

Овој стандард ги користи термините „средство по основ на договор“ и „обврска по основ на договор“, но не му забранува на друштвото да користи и алтернативни описи во извештајот за финансиската состојба за тие ставки. Ако друштвото користи алтернативен опис за договорното средство, друштвото треба да даде доволно информации за корисникот на финансиските извештаи да може да разликува помеѓу побарувања и договорни средства.

ПРИМЕР

Договорно средство

- На 1 јануари 2025 година, друштвото СИГМА склучува договор за продажба на производите А и Б на друштвото ТИМ за износ од 100.000 денари.
- Договорот бара производот А прво да биде испорачан и наведува дека плаќањето за испораката на производот А е условено со испораката на производот Б, односно надоместокот за 100.000 денари се должи само откако друштвото СИГМА ќе ги испорача производите А и Б на друштвото ТИМ.
- Следствено, друштвото СИГМА нема право на надомест кој е безусловен (побарување) се додека производите А и Б не се испорачаат на друштвото ТИМ.
- Друштвото СИГМА го идентификува ветувањето за пренос на производите А и Б како обврски за извршување и издвојува 40.000 денари за обврската за извршување за пренос на производот А и 60.000 денари на обврската за извршување за пренос на производот Б врз основа на нивните релативни самостојни продажни цени.

- Друштвото СИГМА го признава приходот за секоја соодветна обврска за извршување кога контролата на производот се пренесува на друштвото ТИМ.

- Друштвото СИГМА ја исполнува обврската за извршување за пренос на производот А:

Должи: Договорно средство 40.000 денари

Побарува: Приходи од продажба
40.000 денари

- СИГМА ја исполнува обврската за извршување да го пренесе производот Б и да го признае безусловното право на надомест:

Должи: Побарувања од купувачите
100.000 денари

Побарува: Договорно средство
40.000 денари

Побарува: Приходи од продажба
60.000 денари

Обелоденувања

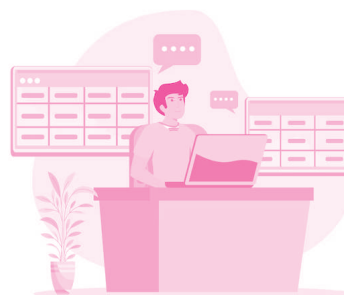
МСФИ 15 вклучува и кохезивен сет на барања за обелоденување кој ќе им овозможи на корисниците на финансиските извештаи сеопфатни информации за природата, износите, времето и неизвесностите на приходите и готовинските текови кои произлегуваат од договорите на друштвото со купувачите, односно МСФИ 15 специфицирано бара друштвото да обезбеди квалитативни и квантитативни информации за:

1. Признавање на приходите од договори со купувачи и по категории на приходи;
2. Салда на договорите, вклучувајќи почетни и крајни салда на побарувањата, договорните средства и обврски;
3. Обврските за извршување, вклучувајќи кога друштвото ги исполнува обврските за извршување и цената на трансакцијата алоцирана на останатите обврски за извршување од договорот;
4. Значајни расудувања, промени во расудувањата направени со примената на барањата на договорот;
5. Трошоци потребни за исполнување (комплетирање) на договорите со купувачите.

ПРИМЕР**Распределба на приходите - квантитативни обелоденувања**

Друштвото известува за следните сегменти: производи за широка потрошувачка, транспорт и енергија, во согласност со МСФИ 8 Оперативни сегменти. Кога друштвото ги подготвува своите презентации за инвеститорите, тој ги расчленува приходите на примарни географски пазари, главните производни линии и времето на препознавање на приходите (т.е. стоки пренесени во одреден момент или услуги пренесени со текот на времето).

Следната табела го илустрира расчленувањето по примарни географски пазари, главна линија на производи и време на признавање на приходите, вклучително и усогласување за тоа како разделениот приход се поврзува со производите за широка потрошувачка, транспортот и енергетските сегменти.

Сегмент	Производи	Транспорт	Енергија	Вкупно
Примарни географски пазари				
	000 мкд	000 мкд	000 мкд	000 мкд
Америка	890	1.150	4.250	6.290
Европа	200	600	500	1.300
Азија	600	160	100	860
Вкупно	1.690	1.910	4.850	8.450
Производи/услуги				
Канцелариски материјали	1.690	-	-	1.690
Возила	-	1.910	-	1.910
Електрана	-	-	4.850	4.850
Вкупно	1.690	1.910	4.850	8.450
Утврдување на времето на признавање на приход				
Производи пренесени во даден период	1.690	1.910	-	3.600
Услуги во временски период	-	-	4.850	4.850
Вкупно	1.690	1.910	4.850	8.450

ПРИМЕР**Обелоденување на цената на трансакцијата распределени на преостанатите обврски за извршување**

▪ **Услуги ДОО** на 30.06.2025 година склучува два договори (договори А и Б) со посебни клиенти за давање услуги. Секој договор има двегодишен рок кој не може да се откаже.

Договор А - Услугите за чистење и одржувањето на тревникот треба да се обезбедат по потреба со најмногу **4 посети месечно** во следните две години. Клиентот плаќа

фиксна цена од 20.000 денари месечно за двете услуги. Услуги ДОО го мери својот напредок кон целосно исполнување на обврската за извршување користејќи мерка заснована на време.

Договор Б - Услугите за чистење треба да се обезбедат во текот на следните 2 години, обично најмалку еднаш месечно. За дадените услуги, клиентот плаќа час од 5.500 денари.

▪ Според МСФИ 15 како овие договори треба да бидат обелоденети во финансиските извештаи на Услуги ДОО со 31.12.2025 г.?

Договор А

	2026	2027	Вкупно мкд
Состојба на 31.12.2025 година			
Приходот што се очекува да биде признаен во	240.000 (20.000 x 12 месеци)	120.000 (20.000 x 6 месеци)	360.000

Договор Б

Бидејќи Услуги ДОО наплатува фиксен износ од 5.500 денари за секој час на услуга, има право да му фактурира на клиентот во износ што директно пропорционален на вредноста на завршената услуга.

Според наведеното, не е потребно обелоденување ако Услуги ДОО избере да го искористи **практичното средство**, односно ако друштвото има право на надомест од купувачот во износ кој е директно пропорционален на вредноста која извршувањето на субјектот до определен датум ја има за купувачот (пр. договор за услуги според кој друштвото наплаќа во фиксен износ за секој час на дадена услуга), друштвото може да го признае приходот во износ кој друштвото има право да го фактурира.

Гаранции

Вообичаено е друштвото да обезбеди (во согласност со договорот, законите или вообичаената деловна пракса на друштвото) гаранција во врска со продажбата на производот (добро или услуга).

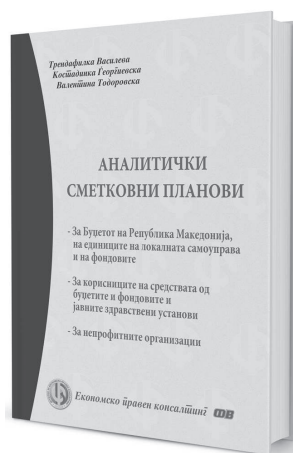
Природата на гаранцијата може значително да варира зависно од дејностите и од договорите.

Некои гаранции му овозможуваат на купувачот уверување дека производот ќе функционира така како што сакале договорните страни затоа што е согласно со договорените спецификации. Други гаранции, освен уверувањето дека производот е усогласен со договорните спецификации, исто така, му овозможуваат на купувачот и некоја услуга.

Ако купувачот има опција да ја купи гаранцијата одвоено (на пример, затоа што гаранцијата се плаќа или се договара одвоено), гаран-

цијата е различна (посебна) услуга затоа што субјектот ветува дека, освен производот, на купувачот ќе му ја даде и услугата која ја има функционалноста што е опишана во договорот. Во такви околности, друштвото треба да ја евидентира ветената гаранција како облигација за извршување и да распредели еден дел од цената на трансакцијата на таа облигација за извршување.

Ако купувачот нема опција да купи гаранција одвоено, друштвото треба да ја евидентира гаранцијата согласно со МСС 37 *Резервирања, условени обврски и условени средства*, освен ако ветената гаранција или дел од ветената гаранција, му дава и некоја услуга на купувачот, освен уверување дека производот е во согласност со договорените спецификации.

1.950 ден.

1.800 ден.

Отказ од деловни причини - технолошки вишок во приватниот и во буџетскиот сектор

Овој начин на откажување на договорот за вработување е специфичен во поглед на правата на работниците и обврските на работодавачите.

Во овој напис детално ќе ги објасниме условите под кои може да престане договорот за вработување поради деловни причини (технолошки, економски, организациони и сл. промени) и кои се правата на работниците и обврските на работодавачите кога престанува договорот за вработување поради деловни причини.

Законска регулатива

При спроведување на постапката за откажување на договорот за вработување поради деловни причини треба да се имаат предвид:

- Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.62/05....111/23, во натамошниот текст: ЗРО),

- Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството ("Службен весник на РМ" бр. 88/09 ...150/16, во натамошниот текст: ОКДПСС),

- гранските колективни договори.

Откажување на договорот за вработување според ЗРО

Работниот однос на работникот може да престане на начин и под услови утврдени со закон и колективен договор. Со прекин на работниот однос престанува да важи и договорот за вработување.

СУЗАНА ЗЕЛОВСКА

Некои субјекти во текот на своето работење се соочуваат со потешкотии од финансиски или оперативен карактер кои бараат значително намалување на трошоците на работењето. Во вакви случаи субјектите понекогаш се одлучуваат за прекин на работниот однос на некои свои вработени поради деловни причини. Начинот на отказ на договорот за вработување на работниците поради деловни причини или така наречен технолошки вишок е непопуларна мерка за работниците, но сепак им овозможува во одреден период да користат надоместок на товар на Агенцијата за вработување на РСМ.

Согласно **член 62** од ЗРО, договорот за вработување, односно работниот однос престанува да важи:

- 1) со изминување на времето за коешто бил склучен;
- 2) со смрт на работникот или работодавачот (физичко лице);
- 3) поради престанување на работодавачот согласно со закон;
- 4) со спогодбено раскинување;
- 5) со отказ;
- 6) со судска пресуда и
- 7) во други случаи утврдени со закон.

Престанување на договорот за вработување од деловни причини

Откажувањето на договорот за вработување поради деловни причини-технолошки вишок значи дека работодавачот е приморан да превземе одредени чекори за намалување на бројот

на вработени за да може да продолжи успешно да работи и функционира.

Во **член 71** од ЗРО пропишано е дека работодавачот може да го откаже договорот за вработување:

- само ако постои основана причина за отказ поврзана за однесувањето на работникот (лична причина на страна на работникот),
- поради кршење на работниот ред и дисциплина или работните обврски (причина на вина) или
- ако причината е заснована на потребите на функционирањето на работодавачот (**деловна причина**).

Откажувањето на договорот за вработување поради деловни причини е наведено и во одредбите на ОКДПСС, односно според **член 13** критериумите за структурата на работниците на кои им престанува работниот однос кај работодавачот поради економски, организациони, технолошки, структурни и слични причини-деловни причини, се утврдуваат со **колективен договор на ниво на гранка, односно оддел или на ниво на работодавач**.

Доколку работодавачот го откажува договорот за вработување, е должен да го наведе **основот за отказот**, утврден со закон, колективен договор и акт на работодавачот, да ја докаже основаноста на причината која го оправдува отказот и истите да ги наведе во образложението.

Во **член 76** од ЗРО пропишано е дека работодавачот **може на работникот да му го откаже договорот за вработување**, кога не е можно продолжување на работниот однос:

- 1) ако работникот заради своето однесување, недостаток на знаења или можности или заради неисполнување на посебните услови определени со закон, не е способен да ги извршува договорните или други обврски од работниот однос (лична причина) или
- 2) ако работникот ги крши договорните обврски или други обврски од работниот однос (причина на вина) и

- 3) ако престане потребата од вршење одредена работа под условите наведени во договорот за вработување заради економски, организациони, технолошки, структурни или слични причини на страна на работодавачот (**деловни причини**).

Работодавачот според **член 96** од ЗРО, пред да го откаже договорот за вработување од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени), поради кои престанува потребата од вршење на определена работа, може на работникот да му понуди:

- **вработување кај друг работодавач** без огласување, со преземање и склучување договор за вработување за вршење на работи кои одговараат на неговата стручна подготовка т.е. квалификација;
- **стручно оспособување** (обука, преквалификација или доквалификација за работа кај истиот или кај друг работодавач) или
- **нов договор за вработување**.

Забелешка

Одредбата од **член 96** не се однесува за вработување од: трговско друштво, односно трговец поединец во државен орган, јавно претпријатие, јавна установа, единица на локалната самоуправа и градот Скопје, фондови, агенции, заводи и други правни лица основани со закон.

Ако работодавачот го откаже договорот за вработување поради деловни причини, **не може на истите работи, со иста стручна подготовка и занимање да вработи друг работник, во рок од две години од денот на престанокот на работниот однос**.

Доколку пред истекот на рокот, настане потреба за вршење на истите работи, предност за склучување на договор за вработување има работникот на кој претходно му престанал работниот однос.

Според **член 74** од ЗРО отказот на договорот за вработување задолжително се изрекува **во писмена форма**. Работодавачот е должен:

- писмено да го образложи откажувањето на договорот,

- да му укаже на работникот на правната заштита и
- да го запознае со неговите права од осигурување во случај на невработеност, согласно со закон.

Постапка при откажување на договорот за вработување со отказно решение

Постапката за откажување на договорот за вработување започнува со врачување на отказот. Согласно **член 75 од ЗРО**, отказот на договорот за вработување мора да и биде врачен на договорната страна, на која и се откажува договорот за вработување. Работодавачот е должен отказот на договорот за вработување да му го врачи **лично на работникот** по правило во просториите на работодавачот, односно на адресата на живеалиштето, односно престојувалиштето од кое работникот дневно доаѓа на работа.

Забелешка

Доколку работникот не може да се пронајде на адресата на престојувалиштето од кое дневно доаѓа на работа (освен во случаи на оправдано отсуство од работа) или нема трајно или времено престојувалиште во РСМ или одбие врачување, откажувањето на договорот за вработување се објавува на огласната табла во седиштето на работодавачот. По изминувањето на **осум (8) работни дена** од објавувањето на огласната табла се смета дека врачувањето е извршено.

Според **член 86** од ЗРО, одлуката за откажување на договорот за вработување ја донесува **работодавачот или од него овластено лице**. Ако работодавачот го откажува договорот за вработување на поединечен работник или на помал број работници отказниот рок е **еден месец**, а во случај на престанок на работен однос на **повеќе од 150 работници** или **5%** од вкупниот број работници кај работодавачот пред престанокот на работниот однос, отказниот рок е **два месеца**.

Забелешка

Отказниот рок почнува да тече наредниот ден од денот на врачувањето на одлуката за отказ на договорот за вработување.

Колективен отказ од деловни причини

Според **член 95** од ЗРО работодавачот има обврска **при колективни отпуштања поради деловни причини**, за информирање и консултирање со претставниците на работниците.

Имено, ако работодавачот има намера да донесе одлука за престанок на работен однос на поголем број работници од деловни причини, т.е. на **најмалку 20 работници за период од 90 дена** при секој престанок на работен однос без оглед на вкупниот број на работниците кај работодавачот, се смета за **колективно отпуштање од деловни причини**.

Кога работодавачот има намера да спроведе колективни отпуштања тој е должен да започне постапка на консултации со претставниците на работниците, **најмалку еден месец пред почетокот на колективното отпуштање** и да ги обезбеди со сите релевантни информации пред започнување на консултациите, заради постигнување договор. Консултациите минимум ги опфаќаат начините и средствата за избегнување на колективни отпуштања, намалување на бројот на отпуштени работници или за ублажување на последиците преку прибегнување кон придружни социјални мерки со цел да помогнат на отпуштените работници повторно да се вработат или обучат.

Забелешка

Обврските за информирање и консултирање се применуваат без разлика дали одлуката за колективни отпуштања се донесува од работодавачот или од лице кое врши контрола врз него.

За да се овозможи на претставниците на работниците да подготват конструктивни предлози, работодавачите во тек на консултациите навреме ги обезбедуваат со сите релевантни информации, и тоа за:

- причините за планираните отпуштања;
- бројот и категориите на работници кои се отпуштаат;
- вкупниот број и категории на работници кои се вработени и
- периодот за кој планираните отпуштања треба да се случат.

Обврска за информирање на АВРСМ од страна на работодавачот при отказ од деловни причини

Работодавачот е должен по завршување на консултациите писмено да ја извести службата надлежна за посредување при вработување, заради помош и услуги од посредување при вработувањето, согласно со закон (член 95 од ЗРО).

Ова известување содржи релевантни информации во врска со планираните колективни отпуштања и за консултациите со претставниците на работниците, особено за причините за отпуштањата, бројот на работниците кои се отпуштаат, вкупниот број работници кај работодавачот и периодот за кој ќе се случат отпуштањата.

Работодавачите доставуваат до претставниците на работниците **копија од известувањето** доставено до службата надлежна за посредување при вработување, по кое претставниците на работниците можат да достават свои **предлози** до службата надлежна за посредување при вработување.

Покрај известувањето, до АВРСМ се доставуваат и Одлука за престанок на работен однос на работници од деловни причини - Образец **ДПО-2**, како и **Одлука за откажување на договорот за вработување** од деловни причини.

Работодавачот е должен Известувањето за планираните колективни отпуштања (Образец **ДПИ**), Одлуката за престанок на работен однос на работници од деловни причини (Образец **ДПО-2**) и **Одлуката за откажување на договор за вработување од деловни причини** да ги достави до АВРСМ. Обрасците се доставуваат во **3 истоветни примероци**.

Документите се доставуваат преку архивата на соодветниот центар за вработување, нај-

малку 30, односно 60 дена пред да престане работниот однос. По истекот на законскиот рок, се врши одјавување со приложување на:

- известувањето и Одлуката (архивски заверени);
- решение/одлука за престанок на работен однос (со потпис за прием од работникот на кој се однесува);
- овластување на овластено лице со список на лица кои ги одјавува;
- електронскиот образец М1/М2 испечатен од системот.

Одредбите на **член 95** за информирање и консултирање **не се применуваат** кај колективни отпуштања кои произлегуваат од прекинување на дејности на установа поради судска одлука, договорите за вработување на определено време и во тела на јавната администрација.

Кои се правата и обврските на работникот при престанување на договор од деловни причини?

При откажување на договорот за вработување од деловни причини, согласно **член 97 од ЗРО работодавачот е должен** на работникот да му исплати испратнина и тоа:

Години поминаа во работен однос	Висина на испратнина
до 5 години	1 нето плата
од 5 до 10 години	2 нето плати
од 10 до 15 години	3 нето плати
од 15 до 20 години	4 нето плати
од 20 до 25 години	6 нето плати
над 25 години	7 нето плати

Основица за пресметка на испратнината е **просечната нето плата на работникот во последните шест месеца пред отказот**, но истата да не биде помала од **50%** од просечната нето плата исплатена по работник во Републиката во последниот месец пред отказот.

Под работен однос, се смета времето поминато во работен однос кај ист работодавач и

работниот однос кај претходниот работодавач, на кој поради настаната статусна промена, правен следбеник е последниот работодавач.

Испратнината се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

Работодавачот не смее да бара работникот да се откаже од испратнината. Барањето, односно давањето на согласност за откажување од правото на испратнина од страна на работодавачот, односно работникот се ништовни.

Забелешка

Испратнина не се исплатува во случај на откажување на договор за вработување од деловни причини на работник кој врши **сезонска работа која трае до три месеци**.

Права во случај на невработеност

Работниците кои се во работен однос, задолжително се осигурени во случај на невработеност.

Права од осигурување кои ги остварува невработено лице, односно во случај на невработеност, според **член 64** од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на РСМ" бр. 37/97...274/22 - во натамошниот текст: Законот) се:

- **паричен надоместок;**
- **подготовка за вработување** (обука, преквалификација или доквалификација);
- **право на здравствена заштита**, во согласност со прописите за здравствена заштита;
- **право на пензиско и инвалидско осигурување**, во согласност со прописите за пензиското и инвалидското осигурување на невработеното лице корисник на паричен надоместок на кое му недостасуваат најмногу **до 18 месеци** пред исполнување на услови за стекнување право на старосна пензија, а кое нема 15 години стаж на осигурување, до остварување на 15 години стаж на осигурување;
- **права на инвалидни лица** за вработување со поволни услови во согласност со закон.

Право на паричен надоместок

Право на паричен надоместок има невработено лице кое било во работен однос **најмалку девет месеци непрекинато или 12 месеци со прекин во последните 18 месеци**.

Притоа важно е за тоа лице да се уплатувани придонеси од задолжително социјално осигурување додека лицето било во работен однос:

- со полно работно време;
- со неполно работно време, пресметано во полно работно време;
- на определено време (сезонска работа) подолго од 40 часа во неделата, ако тоа време му е пресметано во работен стаж и
- за работа во странство.

Забелешка

За остварување право на паричен надоместок како време поминато во работен однос не се смета времето за кое невработеното лице примало паричен надомест.

Висината на месечниот паричен надоместок за време на невработеност се утврдува врз основа на пресметаните и исплатени плати кај работодавачот согласно закон, колективен договор и договор за вработување и изнесува:

- **50% од просечната месечна нето плата на работникот за последните 24 месеца** за лице кое има право на паричен надоместок до 12 месеца,
- за лице кое има право на паричен надоместок подолг од 12 месеца, паричниот надоместок **за првите 12 месеца изнесува 50%** од просечната месечна нето плата на работникот за последните 24 месеца, а **за преостанатото време 40%** од просечната месечна нето плата.

Надоместокот не може да изнесува повеќе од **80%** од просечната месечна нето плата по работник во Републиката, објавена за последниот месец. Паричниот надоместок се усогласува со пораст на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика во јануари тековната година за корисниците на паричен надоместок над 12 месеци.

Во кои случаи не се остварува правото на паричен надоместок?

Право на паричен надоместок не може да оствари невработено лице на кое работниот однос му престанал поради:

- **давање писмена изјава на работникот дека сака да му престане работниот однос**, освен ако таквата изјава е дадена поради промена на местото на живеење на брачниот другар или склучување на брак;
- **спогодбено престанување** на работниот однос;
- остварува **права од работен однос спротивно на закон**;
- **престанок на работен однос по сила на закон**, освен во случај на престанок на правното лице поради **стечај**;
- **неоправдано изостанување од работа** последователно 3 работни дена или 5 работни дена со прекин во текот на 1 година;
- престанок на работниот однос со отказ од страна на работодавецот за **кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор и договор за работа**;
- **одбивање да работи на работи** на кои е распореден во согласност со закон;
- **одбивање да биде преземан со спогодба** кај друг работодавач согласно закон;
- **одбивање обука, преквалификација или доквалификација за друго работно место** кај ист или друг работодавач, што му се обезбедува во согласност со закон;
- **губење на работната способност** согласно со прописите за пензиското и инвалидското осигурување;
- исполнување услови за **остварување право на пензија**.

Временски период во кој се исплатува паричен надоместок

Според **член 71** од Законот, времето за кое се исплатува паричниот надоместок зависи од времето за кое невработеното лице било осигурано во случај на невработеност.

Паричниот надоместок на невработеното лице се исплатува:

- **еден месец**, ако има стаж на осигурување најмалку девет месеца во непрекинато траење или 12 месеца со прекин во последните 18 месеца;
- **два месеца**, ако има стаж на осигурување над 18 месеца до две и пол години;
- **три месеца**, ако има стаж на осигурување над две и пол до пет години;
- **четири месеца**, ако има стаж на осигурување над пет до седум и пол години;
- **пет месеца**, ако има стаж на осигурување над седум и пол до десет години;
- **шест месеца**, ако има стаж на осигурување над десет до дванаесет и пол години;
- **седум месеца**, ако има стаж на осигурување над дванаесет и пол до 15 години;
- **осум месеца**, ако има стаж на осигурување над 15 до седумнаесет и пол години;
- **девет месеца**, ако има стаж на осигурување над седумнаесет и пол до 20 години;
- **десет месеца**, ако има стаж на осигурување над 20 до дваесет и две и пол години;
- **единаесет месеца**, ако има стаж на осигурување над дваесет и две и пол до 25 год. и
- **дванаесет месеца**, ако има стаж на осигурување над 25 години.

Забелешка

На невработено лице кое има над 15 години стаж на осигурување, а му недостасуваат **најмногу до 18 месеци** пред исполнување на услови за стекнување **право на старосна пензија**, паричен надоместок му се исплатува до неговото вработување, односно до настапувањето на некои од основите за престанок на правото на паричен надоместок.

За невработено лице кое стекнало право на паричен надоместок и истиот му бил исплатен во времето определено во **членот 71** на законот, може да продолжи да се исплатува паричен надоместок и по истекот на тој период ако станува збор за:

- жена корисник на паричен надоместок за време на бременост и породување според прописите за работните односи и
- ако Агенцијата го упати на обука, преквалификација или доквалификација до истекот на времето определено за тоа (**член 72** од Законот).

Кога почнува и завршува користењето на паричниот надоместок?

Паричниот надоместок на невработеното лице му припаѓа од денот на престанокот на работниот однос, ако невработеното лице поднесе барање до Агенцијата кај која е уплатуван придонесот за вработување, во рок од 30 дена од денот на престанокот на работниот однос. Ако пак, невработеното лице поднесе барање по овој рок, паричниот надоместок му припаѓа од денот на поднесувањето на барањето за преостанатото време.

Паричен надоместок **не му припаѓа на невработеното лице** кое поднело барање, **по истекот на времето** кое претходно го наведовме, а за кое според **член 71** од Законот имало право на исплата на паричниот надоместок.

Правото на паричен надоместок на невработеното лице му **престанува** ако:

- заснова работен однос;
- основа трговско друштво, претпријатие или друго правно лице;
- врши занаетчиска или друга професионална дејност;
- одбие да се јави кај работодавецот ако е упатен од Агенцијата за засновање работен однос;
- одбие да заснова работен однос кај работодавецот ако го упатила Агенцијата;
- одбие вработување со полно или скратено работно време, кое не е помало од половината од полното работно време, а е соодветно на неговото образование, знаење и можности;
- одбие обука, преквалификација или доквалификација која одговара на неговата стручна подготовка, знаења и способности или по своја вина ја прекине обуката, преквалификацијата или доквалификацијата;
- исполни услови за стекнување право на пензија или оствари право на пензија;
- невработеното лице од страна на надлежен орган се затекне на работа, е работно ангажирано или врши дејност спротивно на закон;
- ја загуби работната способност со денот на утврдување на изгубената работна способност;
- неоправдано одбие привремено вработување во исклучителни случаи (поплави, земјотреси, неопходно извршување на земјоделски работи и слично) од страна на надлежен орган кој организира акција за отстранување на последиците или за нивно спречување;
- одбие работно ангажирање за вршење на јавни работи;
- одбие вработување на работно место за кое се бара пониска стручна подготовка од неговата, а ако непосредно пред да остане невработен, со своја согласност, работел на такво работно место или изјавил дека прифаќа вработување и на понизок степен на стручна подготовка;
- отпочне издржување на казна затвор, подолго од шест месеци;
- не се јавува во Агенцијата во утврдениот рок;
- не се јави на покана на Агенцијата од неоправдани причини;
- не ја извести Агенцијата во рок од осум дена за секоја промена која е услов или основа за стекнување, остварување или губење на правото на паричен надоместок.

Осигуреникот кој е вработен со половина од полното работно време, го задржува правото да биде упатен од страна на Агенцијата на работното место со полно работно време и право на 50% од паричниот надоместок.

Невработеното лице на кое му престанало правото на паричен надоместок, може да го оствари тоа право ако повторно ги исполни условите за здобивање со право на паричен надоместок, со тоа што во стажот на осигурување не му се пресметува времето поминато во работен однос пред примениот последен паричен надоместок, освен на невработеното лице.

теното лице кое по престанокот на работен однос има над 15 години стаж на осигурување, а на кое му недостасуваат најмногу до 18 месеци пред исполнување на услови за стекнување право на старосна пензија.

Невработеното лице на кое поради засновање на работен однос му престанало правото на паричен надоместок пред истекот на времето за кое имал право, а повторно остане невработен, продолжува да го користи тоа право, доколку е поповолно за него.

Исплата на испратнина - даночен третман

Согласно одредбите на **член 12** од Законот за данок на личен доход ("Сл. весник на РМ" број 241/18..274/22), **данок на личен доход (ДЛД) не се плаќа** на еднократен надоместок - испратнина заради трајно работно ангажирање на работниците при откажување на договорот за вработување од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени) утврден со закон.

Од аспект на оданочување со данок на добивка, треба да се има предвид **член 9** од Законот за данокот на добивка ("Службен весник на РМ" бр. 112/14...199/23), според кој износот на еднократен надоместок - испратнина заради трајно работно ангажирање на работниците при откажување на договорот за вработување од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени) утврден со закон, **е даночно признат расход**.

Износот на надоместокот определен со **член 97** од ЗРО кој изнесува од **1 до 7 нето плати на работникот во последните 6 месеца пред отказот, зависно од годините поминати во работен однос**, ќе биде ослободен од ДЛД и даночно признат расход во ДБ.

Ако работодавачот исплати износ повисок од утврдениот во **член 97** од ЗРО, вишокот ќе се оданочи со ДЛД. Во е-ППД системот на УЈП се пополнуваат 2 реда. **Во првиот** се внесува пропишаниот износ и во вид на доход се одбира точка Т1 - Доход од работа, а во подвид се одбира точката С1.9 - Доход кој не подлежи на оданочување со ПДД. **Во вториот ред** за вишокот над утврдениот износ во вид на доход се одбира точка Т1 - Доход од работа, а во подвид се одбира точката С1.8 - Други примања на вработени лица кои подлежат на оданочување. Платениот вишок на испратнина во нето износ заедно ДЛД ќе биде непризнат расход во даночниот биланс.

ПРИМЕР 1:

- Работодавачот - друштвото "Фиском" на 31.08.2024 год. донело одлука за отказ на 4 вработени поради деловни причини, односно поради технолошки вишок.
- Работодавачот е должен на вработените да им исплати еднократен надоместок, односно испратнина.
- Испратнината ќе се исплати во пропишаниот износ согласно **член 97** од ЗРО.

ПРЕСМЕТКА НА НАДОМЕСТ ЗА ИСПРАТНИНА

Име и презиме	Години работен стаж	Основица за испратнина ^{*)}	Износ на плати за исплати како испратнина	Вкупно за исплати (3 x 4)
1	2	3	4	5
Тодорова Фросина	13	25.500	3,5	89.250
Ајосџолов Ристио	21	27.000	6	162.000
Гошева Милена	28	31.500	7	220.500
Серафимов Филип	29	33.000	7	231.000
Вкупно				702.750

^{*)} Износот во колона 3 е утврден врз основа на просек од платиите на вработените за кои се пресметува испратнина за последните 6 месеци пред отказот, односно за период март - август 2024 година.

Забелешка

При исплатата не се должи данок на личен доход и овој износ е даночно признат расход, бидејќи исплатениот износ е во пропишаниот износ утврден со **член 97** од ЗРО.

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
422 249	Останати трошоци за вработените Останати обврски кон вработените (пресметка за испратнина)	702.750	702.750
249 100	Останати обврски кон вработените Парични средства на трансакциски сметки во денари (платени обврски по извод)	702.750	702.750

ПРИМЕР 2:

- Работодавачот - друштвото "Мирон" на **31 август 2024 година** донело одлука за отказ на 2 вработени поради деловни причини, односно поради технолошки вишок.
- Работодавачот одлучил да исплати испратнина во повисок износ од пропишаниот согласно **член 97** од Законот за работни односи.
- Вишокот исплатена испратнина **ќе се оданочи** со данок на личен доход и во бруто износ ќе се оданочи со данок на добивка.

ПРЕСМЕТКА НА НАДОМЕСТ ЗА ИСПРАТНИНА

Име и презиме	Години работен стаж	Основица за испратнина ^{*)}	Износ на плати за испратнина	Вкупно за исплати (3x4)	Исплатена испратнина	Разлика за оданочување (6-5)
1	2	3	4	5	6	7
Стевков Михаил	14	23.500	3,5	82.250	90.000	7.750
Косићовска Лидија	29	26.000	7	182.000	200.000	18.000
Вкупно				264.250	290.000	25.750

^{*)} Износот во колона 3 е утврден врз основа на просек од платите на вработените за кои се пресметува испратнина за последните 6 месеци пред отказот, односно за период март - август 2024 година.

Согласно **член 97** од ЗРО најниската основица за испратнина за технолошки вишок не може да биде пониска од **50%** од просечната нето плата исплатена по работник во Републиката во последниот месец пред отказот. Согласно соопштението на Државниот завод за статистика бр. 4.1.24.74 од 21.08.2024 година, просечно исплатената месечна нето плата по вработен во РСМ во последниот месец пред отказот изнесува 41.939 денари. Според тоа најниската основица за пресметка на испрат-

нина за технолошки вишок за овие вработени ќе биде **20.970** денари ($41.939 \times 50\% = 20.970$).

За работниците за кои просечната плата за периодот март-август 2024 година ќе биде пониска од најниската основица за испратнина за технолошки вишок, при пресметката на испратнината ќе се земе како основа износот од 20.970 денари, што е малку веројатно со оглед дека минималната нето плата од март 2024 година изнесува 22.567 денари.

ПРЕСМЕТКА НА ИСПРАТНИНА КОЈА СЕ ОДАНОЧУВА

Име и презиме	Нејго разлика за оданочување	Данок на личен доход (2 x 11,111%)	Износ за оданочување со данок на добивка
1	2	3	4
Стивков Михаил	7.750	861	8.611
Косићовска Лидија	18.000	2.000	20.000
Вкупно	25.750	2.861	28.611

Книжење:

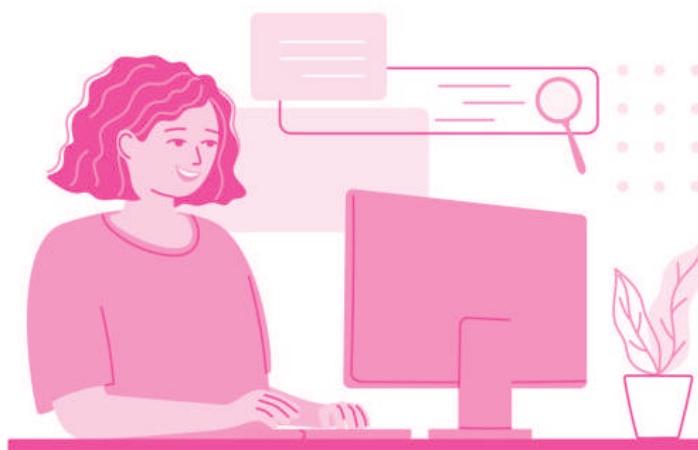
Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
422	Останати трошоци за вработените	292.861	
249	Останати обврски спрема вработените		290.000
235	Обврски за данок на личен доход (по пресметка за испратнина)		2.861
249	Останати обврски спрема вработените	290.000	
235	Обврски за данок на личен доход	2.861	
100	Парични средства на трансакциски сметки во денари (платено по извод бр.)		292.861

Работодавачот има обврска:

- да ја исплати испратнината преку електронскиот систем е-ПДД,
- да им издаде на вработените примерок од пресметката за износот на исплатената испратнина и износот на платениот данок на личен доход.

Врз основа на **Пример бр. 2** следат пополнети:

- Известување за престанување на потреба од работа на работниците заради помош и услуги од посредување при вработување - **Образец ДПИ**;
- Одлука за престанок на работен однос на работници од деловни причини - **Образец ДПО-2**
- Одлука за откажување на договорот за вработување од деловни причини.

ДПИ

штембил

ИЗВЕСТУВАЊЕ**за престанување на потребата од работа на работниците
заради помош и услуги од посредување при вработување**

Согласно член 95 став 2 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр. 62/05...111/23) ВЕ ИЗВЕСТУВАМЕ дека од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени) во **Мирон ДОО Скопје** со матичен број **3547653** шифра на дејност **47.11 Трговија на мало** даночен број **4030005496783** жиро сметка **300000007879534** улица и број **Ловќенска бр. 14**, телефон **02/3235-855**, општина **Скопје**, со вкупен број вработени **15 (петнаесет)**, со состојба на ден **31.08.2024**, во рок од **1** месец, ќе престане потребата од работата на следните работници:

Р. бр.	Име и презиме	Единствен матичен број на работникот	Занимање	На кои работи работел	Работен стаж кај работодавачот	Бенефициран работен стаж	Вкупен работен стаж
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Стевков Михаил	030964450022	трговија	продавач	14	/	14
2.	Костовска Лидија	1712959455122	трговија	продавач	29	/	29
3.							
4.							

Доставено до:

за Центарот за вработување

за работодавачот

за работникот

М.П.

(за работодавачот)

штембил

ДПО-2

Врз основа на член 97 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр. 62/2005...111/23) за **ДТУ Мирон ДОО Скопје**, управителот **Горан Минов** на ден **31.08.2024** година донесе

ОДЛУКА**за престанок на работен однос на работници од деловни причини
(технолошки, економски, организациони и слични промени)**

Од деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени) работниот однос ќе им престане на следните работници:

1. Стевков Михаил	3. _____
2. Костовска Лидија	4. _____

На работниците, на кои ќе им престане работниот однос, со денот на престанокот на работниот однос, работодавачот ќе им исплати испратнина за времето поминато во работен однос кај работодавачот, но не повеќе од 7 (седум) плати.

Основицата за пресметка на испратнината е просечната плата на работникот во последните 6 (шест) месеца пред отказот, но не помала од платата врз основа на која се исплаќаат придонесите за социјално и здравствено осигурување.

Доставено до:

за Центарот за вработување

за работодавачот

за работникот

(за работодавачот)

Врз основа на член 97 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр. 62/2005...111/23) и Одлуката за престанок на работен однос на работници од деловни причини бр. 201/24 од 31.08.2024 година Горан Минов, управител на ДТУ Мирон ДОО Скопје на 31.08.2024 година донесе

ОДЛУКА

за откажување на договорот за вработување од деловни причини

1. На работникот **Стевков Михаил** на работно место **продавач** му престанува работниот однос заклучно со **01.10.2024** год., со откажување на договорот за вработување на деловни причини (технолошки, економски, организациони и слични промени) со отказан рок од **1** месец/и, сметано од **01.09.2024** год.
2. Со денот на престанокот на работниот однос, на работникот му се исплатува испратнина во висина од **90.000** денари што претставува **3,5 (три и пол)** просечни плати на работникот, во последните 6 (шест) месеци пред отказот.
3. Со денот на престанокот на работниот однос на работникот му се исплатува платата и надоместоците на плата.

Правна поука: Именуваниот - работникот има право на приговор против оваа Одлука до **Управата на ДТУ Мирон** во рок од **7 дена** од денот на вработувањето.

Доставено до:

за Центарот за вработување

за работодавачот

за работникот

(за работодавачот)

Оваа одлука се пополнува и за вработената Костовска Лидија.

Отказ од деловни причини во буџетскиот сектор

И во буџетскиот сектор може да се откаже договорот за вработување од деловни причини.

При тоа покрај ЗРО треба да се имаат предвид и други законски, подзаконски прописи или поединечни колективни договори кои го регулираат работењето на конкретниот буџетски корисник.

Пример, при откажување на договорот за вработување во основното и средното образование треба да се имаат одредбите од Законот за наставниците и стручните соработници во основните и средните училишта ("Службен весник на РСМ" бр. 161/2019).

во **членот 20** е наведено дека начинот и критериумите за престанок на работниот однос поради деловни причини се утврдуваат со колективен договор. На наставник за чија работа потребата престанала поради деловни причини, не може да му престане работниот

однос додека не му се обезбеди едно од правата согласно со закон и колективен договор.

Конкретно во Колективниот договор за средното образование во РМ ("Службен весник на РМ" бр. 24/09...39/10) условите за откажување на договорот за работа заради деловни причини (технолошки, економски, структурни слични промени) се наведени од членот 65 до членот 79.

Согласно колективниот договор директорот во средното образование за намерата, а најдоцна во рок од 30 дена пред донесувањето на одлука за откажување на работниот однос од деловни причини на работник, односно работници, е должен за причините за престанување на потребата од работа на работникот, односно работниците, за предвидениот број и категорија на вишок на работници и за предвидениот рок во кој ќе престане потребата од работа на работникот, односно работниците, да го извести синдикалниот претставник кај работодавачот, да се советува со него за мож-

ните начини и ограничување на бројот на отказите и за можните мерки за спречување и ублажување на штетните последици.

На работникот може да му престане работниот однос поради деловни причини кога училишниот одбор донесува одлука за воведување промени во организацијата, структурата и технологијата на работењето кои предизвикуваат потреба од намалување на бројот на работниците.

Училишниот одбор пред донесувањето на одлуката, ги информира работниците и претставникот на основната синдикална организација на СОНК за видот на промените и за престанокот на работниот однос на определени работници, бројот и структурата на работниците на кои ќе им престане работниот однос, мерките што ќе бидат преземени за спречување, односно ублажување на последиците од тие промени и правата на работниците што ќе им бидат обезбедени и притоа го зема во предвид мислењето на синдикалниот претставник.

При определување на работниците на кои им престанува работниот однос со отказ поради деловни причини - технолошки вишок и при утврдувањето на приоритетот за задржување на работното место на работниците се поаѓа од следните критериуми:

- А)** Степен на стручна подготовка и квалификација;
- Б)** Работно искуство во дејноста;
- В)** Успешност во работењето;
- Г)** Економско-социјална состојба;
- Д)** Работен стаж;
- Ѓ)** Возраст;
- Е)** Здравствена состојба.

Бодирањето и утврдувањето на ранг-листата на работниците според бодови, согласно критериумите го врши комисија. За технолошки вишок ќе биде прогласен работник кој на ранг-листата остварил најмал број на бодови.

Доколку рангираните работници имаат ист број на бодови предност има работникот кој е бодира со поголем број на бодови според критериумите од економско-социјална положба.

Доколку по критериумот најмал број бодови работниците се наоѓаат во иста положба, предност да го задржат работното место имаат:

- работничка за време на бременост и со дете до две години;
- самохран родител;
- усвоител на дете до седум години;
- родител со потешко хендикепирано дете кој поради тоа работи со скратено работно време;
- работник со преостаната работна способност кој работи со скратено работно време;
- работник кој е до 5 години до исполнување на условот за пензија;
- еден од брачните другари ако во установата е вработен и другиот брачен другар на исто работно место што се бодира.

Забелешка

Работникот кој е пет години до исполнување на условот за пензионирање, не може да се прогласи за технолошки вишок.

Правата на работникот за кој престанала потребата за работа поради технолошки вишок, се остваруваат согласно Законот за работни односи, а тоа значи дека работникот има право на испратнина и на други права согласно ЗРО за кои зборувавме претходно во написов.

Министерството за образование и наука, СОНК и Заедницата на единиците на локалната самоуправа склучуваат спогодба за решавање на технолошкиот вишок, со цел вработување на работниците прогласени за технолошки вишок кај друг работодавач со вработување без огласување на работно место, односно дополнување на работното време кај друг работодавач.

ДАНОЧЕН ИНФОРМАТОР

Финансиска помош за лекување на физички лица доделена од правно лице - даночен и сметководствен третман

Ваквата форма на финансиска помош од страна на правните лица посебно беше актуелна во периодот на Корона кризата. За жал сеуште е многу потребна со оглед на светската и домашна економска криза.

За донираните средства за лекување на физичките лица, се поставува прашањето дали истите подлежат на оданочување на данокот на личен доход (ДЛД) и дали истите претставуваат признат расход во даночниот биланс.

Даночна регулатива

Како даночна регулатива која има влијание на финансиската поддршка на физичките лица за нивното лекување ќе ја наведеме:

- Законот за данокот на личен доход ("Службен весник на РСМ" бр. 241/18...274/22 - во понатамошниот текст: ЗДЛД) и
- Законот за данокот на добивка ("Службен весник на РСМ" бр. 112/14...199/23 - во понатамошниот текст: ЗДД).

Помош за лекување од аспект на данокот на личен доход

Во рамките на ЗДЛД поточно во **членот 12** се дефинирани одредбите, односно примањата на физичките лица по одредени основи кои се ослободени од данокот на личен доход.

Според **член 12 точка 31 од ЗДЛД** не се плаќа данок на личен доход за дадена финансиска помош на физички лица - **резиденти на РСМ** која се користи за лекување во земјата или во странство, согласно:

ВАЛЕНТИНА ТОДОРОВСКА

Голем број на правни лица донираат финансиски средства на физички лица - граѓани со цел да помогнат при лекувањето на лица кои имаат потреба од здравствена грижа. На ваков начин овие правни лица ја покажуваат својата општествена одговорност. Ваквата пракса е за поздравување, бидејќи донаторите на тој начин во одредени случаи помагаат да се спасат човечки животи или овозможуваат побрзо оздравување на болните лица, кои немаат доволно средства за лекување.

- лекарска документација и документација за трошоците за лекување (фактура, односно профактура) издадена од страна на здравствената установа која го извршила или ќе го изврши лекувањето, како и

- документирани трошоци за превоз и сместување неопходни за лекување на лицето.

Во одредбата не се наведува за каков вид на лекување се однесува истата, што значи за сите видови на лекување на физичките лица, секако кои се во насока на подобрување на здравствена состојба на лицата како резултат на некоја болест или здравствено пореметување. Поволноста не може да се користи ако се дава финансиска помош за операции за разубавување, подмладување и слично кои не се неопходни за зачувување на здравјето.

За да се искористи оваа поволност лекувањето на физичкото лице може да биде извршено и во земјата и во странство во приватна или во јавна здравствена институција.

Ослободувањето од данок на личен доход се користи и кога лекувањето е платено од-

напред по про-фактура од здравствената институција.

Ослободувањето се однесува и на документирани трошоци за превоз и сместување неопходни за лекување на лицето.

Согласно одредбата во ЗДЛД не е битно дали физичкото лице е вработено или не кај правниот субјект кој ја дава финансиската помош за да се користи ослободувањето од данокот на личен доход.

Висината на сумата која би се уплатила за лекување на физичкото лице од страна на правниот субјект не е дефинирана во член 12 од ЗДЛД, што значи истата и не е лимитирана.

Во рамките на ЗДЛД кога станува збор за финансиска помош предвидено е ослободување и во **точка 32 од член 12**.

Во оваа одредба е дефинирано дека исплатените донирани финансиски средства преку отворени специјални телефонски броеви за донации кои се користат за хуманитарни цели се ослободени од ДЛД. Ослободувањето може да се искористи само доколку се исполнети претходно споменатите пропишани услови.

Ако не се исполнети наведените услови треба да се пресмета и плати ДЛД преку е-ППД системот на УЈП. Приходот треба да се одаочи како друг доход согласно **член 71** од ЗДЛД со примена на стапка од 10% на бруто износот или 11,111% на нето износот.

Помош за лекување од аспект на данокот на добивка

Што се однесува на данокот на добивка треба да се има предвид **член 9** од ЗДД според кој како расходи кои се сметаат за непризнати за даночни цели се сметаат расходите кои не се поврзани со вршење на дејност на субјектот, односно не се непосреден услов за извршување на таа дејност и не се последица од вршењето на таа дејност.

Во член 9 од Законот за данокот на добивка не е предвидено исплатата на финансиска помош на физички лица - резиденти РСМ која се користи за лекување во земјата или во странство да биде признат расход. Овој трошок не е неопходен за вршење на дејноста.

Оваа одредба од член 9 се однесува само на обврзниците за данок на добивка.

За друштвата обврзници за данок на добивка кои ќе исплатат ваква форма на помош, исплатениот износ како помош ќе биде целосно непризнат расход во даночниот биланс.

Одредбата не важи за обврзниците за данок на вкупен приход кои плаќаат данок на вкупните приходи. Одредбите не важат за правни лица кои според член 4-а од ЗДД не се обврзници за данок на добивка:

- здруженија на граѓани и фондации,
- стопанската интересна заедница,
- политичките партии,
- верските заедници, религиозните групи,
- Црвениот крст на РСМ,
- здруженија на странци, странски и меѓународни невладини организации, хуманитарни организации и здруженија,
- синдикатите, коморите и други правни лица основани со посебни прописи од кои произлегува дека се непрофитни организации.

Практични примери и даночни обврски или ослободувања за доделена финансиска помош за лекување

ПРИМЕР: Друштвото Јома ДООЕЛ примило барање за лекување на свој вработен Горан Велковски кој има потреба од хируршка интервенција во болница во Германија. Лекувањето чини 30.000 евра. Трошоците за превоз и сместување неопходни за лекувањето на лицето се 5.000 евра.

Сите трошоци за лекувањето се документирани со лекарска документација, фактура од болницата, фактура за авионски превоз, хотелско сместување и слично, кои се приложени со барањето за лекување за финансиска помош за лекување.

Обврски од аспект на ДЛД за правното лице

Друштвото ги исполнило сите услови предвидени со **член 12 точка 31** од ЗДЛД и според

тоа овие трошоци може да ги подмири без обврска за пресметување и плаќање на данок на личен доход преку е-ППД системот на УЈП.

Друштвото донело одлука за доделување на финансиска помош во износ од 35.000 евра или 2.152.500 денари и истата е префрлена на трансакциска сметка на вработениот.

Обврски од аспект на данок на добивка за правното лице

Согласно **член 9** од Законот за данокот на добивка овој износ од 2.152.500 денари е целосно непризнат расход во даночниот биланс - ДБ.

Друштвото Јома е обврзник за данок на добивка и овој износ целосно ќе се оданочи во Даночниот биланс ДБ за 2024 година.

ПРИМЕР: Управителот на друштвото Јома ДООЕЛ ја донесе следнава:

ОДЛУКА ЗА ИСПЛАТА НА ФИНАНСИСКА ПОМОШ ЗА ЛЕКУВАЊЕ

На лицето Горан Велковски му се доделува финансиска помош за лекување во Германија во износ од 35.000 евра, односно 2.152.500 денари.

Лицето приложи кон барањето како доказ лекарска документација и документи за лекувањето (фактура од болницата, фактура за авионски превоз и хотелско сместување).

Финансиските средства ќе се исплатат на трансакциската сметка XXXXX во XXXXXXXX банка.

Место и датум _____

Управител _____

Урнек на оваа одлука може да превземете од нашата база со податоци.

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
422	Останати трошоци за вработените	2.152.500	
249	Останати обврски кон вработените (финансиска помош за лекување)		2.152.500
249	Останати обврски кон вработените	2.152.500	
100	Парични средства на трансакциски сметки во денари (платени обврски)		2.152.500

Ако друштвото Јома ДООЕЛ не ги исполни сите услови предвидени со член 12 точка 31 од ЗДЛД, ќе има обврска за пресметување и плаќање на ДЛД преку е-ППД системот на УЈП. Тоа е во случај ако друштвото не обезбедило како доказ лекарска документација, ниту фактури или про-фактури за лекувањето или трошоците за превоз и сместување, односно му исплатило на физичкото лице повеќе средства од документираните.

Доколку друштвото нема никаков документ за лекувањето должно е на целиот износ на финансиската помош од 35.000 евра или

2.152.500 денари во денарска противвредност, да пресмета и плати ДЛД преку е-ППД системот на УЈП, согласно **член 71** од ЗДЛД како друг доход. Според овој член, друг доход е секој доход кој не се смета за доход на физичките лица од член 3 став (1) точки 1)...10) од ЗДД и не е изземен од оданочување со одредбите од членот 12 од ЗДЛД.

Како друг доход, се смета и:

- доходот остварен од продажба на корисен цврст отпад,
- доходот остварен со електронска трговија преку интернет,

- доходот од маркетиншки интернет услуги,
- износот на неискористена финансиска помош од член 12 точка 31 од ЗДЛД,
- износот на неискористени донирани финансиски средства од член 12 точка 32 од ЗДЛД, како и
- кусоци кои не се предизвикани од вонредни настани (кражба, пожар или други природни непогоди), кои не се на трошок на платата на одговорното лице.

Согласно **член 73** од ЗДЛД, основа за ДЛД е бруто доходот. Ако исплатувач на овој доход е правно лице кое води деловни книги, аконтацијата на ДЛД исплатувачот ја плаќа по одбивка. Исплатувачот го пресметува и уплаќа ДЛД при секоја поединечна исплата.

Даночната стапка за друг доход согласно ЗДЛД изнесува 10% на бруто износот, односно 11.1111 % на нето износот.

Следува пресметка на ДЛД кога правното лице недокументирано исплаќа средства за финансиска помош за лекување.

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
422	Останати трошоци за вработените	2.391.666	
249	Останати обврски кон вработените		2.152.500
235	Обврски за данок на личен доход (финансиска помош за лекување)		239.166
249	Останати обврски кон вработените	2.152.500	
235	Обврски за данок на личен доход	239.166	
100	Парични средства на трансакциски сметки во денари (платени обврски)		2.391.666

ПРИМЕР: Друштвото КИМ ДООЕЛ донело одлука да додели финансиска помош за оперативен зафат за отстранување на срцева мана за сопругата на управителот која не е вработена во друштвото. Обезбедена е лекарска документација и фактура за лекувањето од болницата во износ од 20.000 евра т.е 1.230.000 ден.

Обврски од аспект на ДЛД за правното лице

Друштвото ги исполнило сите услови предвидени со член 12 точка 31 од ЗДЛД и според тоа овие трошоци може да ги подмири без обврска за пресметување и плаќање на ДЛД

Пресметка на ДЛД:

$$2.152.500 \times 11,1111\% = 239.166 \text{ ден.}$$

При пополнување на пресметката во е-ППД се пополнуваат следниве полиња:

- **Во вид на доход се избира:**

T11. Друг доход

- **Во подвид доход се избира:**

C11.2. Друг доход

Правното лице е должно на примателот на помошта да му издаде примерок од пресметката на данокот.

Согласно одредбите од Законот за данокот на добивка, исплатената финансиска помош за лекување во бруто износ заедно со ДЛД е непризнат расход во даночниот биланс ДБ.

Според тоа, друштвото Јома ДООЕЛ во даночниот биланс - ДБ за 2024 година ќе го додаде како непризнат бруто износот од 2.391.666 денари (2.152.500 + 239.166).

преку е-ППД системот на УЈП. Ослободувањето ќе се примени, **иако лицето е невработено кај давателот на финансиската помош.**

Обврски од аспект на данок на добивка за правното лице

Согласно **член 9** од Законот за данокот на добивка овој износ од 1.230.000 ден. е целосно непризнат расход во даночниот биланс ДБ.

Друштвото КИМ ДООЕЛ е обврзник за данок на добивка и овој износ целосно ќе се оданочи во Даночниот биланс - ДБ за 2024 година.

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
449 2599	Останати трошоци на работењето Останати обврски кон физички лица (обврска за финансиска помош за лекување)	1.230.000	1.230.000
2599 100	Останати обврски кон физички лица Парични средства на трансакциски сметки во денари (трансферирана парична помош)	1.230.000	1.230.000

ПРИМЕР: Друштвото Волеј ДООЕЛ донело одлука да додели финансиска помош за лекување на својот управител - странско физичко лице. Обезбедена е лекарска документација и фактура за лекувањето од болницата во износ од 5.500 евра, односно 338.250 денари.

Обврски од аспект на ДЛД за правното лице

Друштвото ги исполнило условите предвидени со член 12 точка 31 од ЗДЛД во делот за обезбедување на документацијата. Но, во истата оваа одредба е дефинирано дека ослободувањето е наменето само за физички лица - резиденти на РСМ. Со оглед на тоа што лицето примател на финансиската помош е странско физичко лице, не се исполнети условите и ослободувањето не може да се примени.

За овие финансиски средства друштвото има обврска да пресмета и плати на ДЛД преку е-ППД системот на УЈП.

Обврски од аспект на данок на добивка за правното лице

Друштвото Волеј ДООЕЛ е обврзник за данок на вкупен приход и изготвува образец ДБ-ВГП.

Според тоа оваа финансиска помош не влијае на обврската за данок на вкупен приход на крајот од годината.

ПРИМЕР: Самостоен вршител адвокат донел одлука да додели финансиска помош за лекување на болно дете во Франција во износ од 10.000 евра, односно 615.000 денари, но адвокатот не обезбедил лекарска документација и фактура за лекувањето од болницата, превозот и сместувањето.

Обврски од аспект на ДЛД за самостојниот вршител

Самостојниот вршител адвокат не ги исполнил условите за обезбедување на документација и не може да се примени ослободувањето од ДЛД, па за овие финансиски средства се пресметува и плаќа ДЛД преку е-ППД системот на УЈП.

Пресметка на ДЛД:

$615.000 \times 11,1111\% = 68.333$ денари

При пополнување на пресметката во е-ППД се пополнуваат следниве полиња:

- Во вид на доход се избира: **T11. Друг доход**
- Во подвид доход се избира: **C11.2. Друг доход**

Преку е-ППД е платен ДЛД и нето финансиската помош и издаден е примерок од пресметката за ДЛД.

Согласно член 27 од ЗДЛД, трошоците кои не се поврзани со вршење на дејноста на обврзникот кој остварува доход од самостојна дејност се непризнаени расходи за даночни цели.

Сепак платениот ДЛД за извршени исплати кон физички лица е признат расход во даночниот биланс ДЛД-ДБ (член 26 од ЗДЛД).

Во ДЛД-ДБ за 2024 година треба да се додаде како непризнат расход износот од 615.000 денари, кој ќе ја зголеми даночната основа за 2024 година за овој самостоен вршител на дејноста.

Платениот ДЛД од 68.333 денари е признат расход во ДЛД-ДБ, што значи тој нема да влијае на даночната основа во 2024 година.

ПРИМЕР: Здружение на граѓани донело одлука да додели финансиска помош од 6.000 евра т.е 369.000 денари за лекување на свој член во Кина. Здружението обезбедило лекарска документација и фактура за лекувањето од болницата, превозот и сместувањето.

Обврски од аспект на ДЛД за правното лице

Здружението ги исполнило сите услови предвидени со член 12 точка 31 од ЗДЛД и според тоа овие трошоци може да ги подмири без обврска за пресметување и плаќање на данок на личен доход преку е-ППД системот на УЈП.

Обврски од аспект на данок на добивка за правното лице

Здружението е обврзник за данок на вкупен приход и изготвува образец ДБ-НП/ВП.

Според тоа оваа финансиска помош не влијае на обврската за данок на вкупен приход на крајот од годината.

Книжење:

Сметка	Опис	Износ во ПЕ	
		должи	побарува
198 261	Други АВР Други краткорочни обврски (обврски за финансиска помош за лекување)	369.000	369.000
451	Донации и помошти на физички лица	369.000	
198 261	Други АВР Други краткорочни обврски		369.000
100	Жиро сметка (трансферирана парична помош)	369.000	369.000

ПРИМЕР: Друштвото Лори донело одлука да додели финансиска помош за социјално загрозено лице за купување лекови за хронична терапија. Лековите се пропишани од лекар специјалист и лицето доставило извештај дека се лекува подолго време.

Обврски од аспект на ДЛД за правното лице

Овој тип на помош на физичко лице не е опфатен со член 12 точка 31 од ЗДЛД и според тоа друштвото Лори при подмирување на овие трошоци ќе има обврска за пресметување и плаќање на данок на личен доход преку е-ППД системот на УЈП.

Обврски од аспект на данок на добивка за правното лице

Друштвото Лори е обврзник за данок на добивка и овој износ заедно со ДЛД е целосно непризнат во даночниот биланс ДБ за 2024 година.

ПРИМЕР: Друштвото Сони донело одлука да донира финансиски средства преку отворени специјални телефонски броеви преку операторот А1 за донации кои се користат за хуманитарни цели. Префрлени се 4.500 денари за лекување на физичко лице во Германија.

Добиена е сметка од А1 за телефонски услуги во која е посебно искажан донираниот износ од 4.500 денари.

Обврски од аспект на ДЛД и данок на добивка за правното лице

За овој дониран износ не се должи данок на личен доход, но од аспект на данокот на добивка овој дониран износ е целосно непризнат расход во даночниот биланс ДБ.

Забелешка: За донираниот износ од 4.500 ден. операторот А1 во сметката нема пресметано износ на ДДВ. Имено, според член 24 став (1) точка 10 услугата од страна на телекомуникацискиот оператор со кои се овозможува донирање на финансиски средства преку отворен специјален телефонски број за донации кои се користат за хуманитарни цели е ослободена од ДДВ со право на одбивка на претходниот ДДВ.

Оданочување на неискористена финансиска помош за лекување и неискористени средства од специјални телефонски броеви

Во пракса може да се случи физичкото лице да добие финансиска помош за лекување или да добие хуманитарна помош преку специјални отворени телефонски броеви и истата помош да не ја искористи целосно.

Согласно **член 71** од ЗДЛД, износот на неискористената финансиска помош за лекување и неискористените финансиски средства преку специјалните телефонски броеви за донации се смета за друг доход.

Обврзник за плаќање на ДЛД е физичкото лице кое ја добило помошта, а не ја искористило целосно.

ПРИМЕР: Лицето МН добило на својата трансакциски сметка донација за лекување во Турција во износ од 65.000 евра, односно 3.997.500 денари. За лекувањето, превозот и сместувањето се потрошени 60.000 евра.

За непотрошените 5.000 евра, односно 307.500 ден. лицето е должно до 10-ти следниот месец по месецот во кој завршило лекувањето да поднесе пресметка за да плати данок на личен доход.

При пополнувањето на пресметката треба да одбере **во вид на доход Т11. Друг доход**, а во **подвид доход С11.2. Друг доход**.

Во полето за бруто доход треба да се внесе износот од 307.500, при што системот ќе пресмета данок на личен доход од 30.750 ден. По одобрување на пресметката лицето ќе добие од УЈП налог за плаќање на ДЛД.

Други даночни ослободувања поврзани со лекувањето

И покрај стабилизација на состојбата со COVID-19 вирусот во изминатиот период, во рамките на ЗДЛД остана да се применува одредбата за ослободување од ДЛД, односно според **член 12 точка 45** од ЗДЛД, со ДЛД не се оданочуваат платените лабораториски тестови за COVID-19 за вработени во износ до 9.000 денари на годишно ниво по вработен.

Според тоа согласно оваа одредба со ДЛД се оданочуваат:

- платени тестови за невработени лица
 - во цел износ и
- платени тестови за вработени
 - за разликата над 9.000 денари.

Според Законот за данокот на добивка, односно **член 9 точка 21**, платените лабораториски тестови за COVID-19 за вработени лица во износ **поголем од 50% од просечната месечна бруто плата исплатена во претходната година во РСМ на годишно ниво по вработен, се непризнат расход во даночниот биланс ДБ. Просечна месечна бруто плата** (соопштение од ДЗС бр. 4.1.24.17/22.02.2024) **исплатена во 2023 година е 54.916 денари.** Според тоа, лимитот 50% од просечна месечна бруто плата исплатена во 2023 година, а кој се применува за 2024 година е **27.458 ден. (54.916 x 50% = 27.458).**

Платените тестови за невработени лица се целосно непризнат расход во бруто износ заедно со ДЛД.

Кај обврзниците за данок на вкупен приход платените лабораториски тестови за COVID-19 за вработени лица во износ поголем од **50% од просечната месечна бруто плата исплатена во претходната година во РСМ на годишно ниво по вработен**, како и платени тестови за невработени лица немаат влијание врз обврската за данок на вкупен приход.

Кај обврзниците кои остваруваат приходи од самостојна дејност т.е самостојни вршители на дејност, согласно **член 27 точка 17 од ЗДЛД, признат трошок** во даночниот биланс ДЛД-ДБ се платените лабораториски тестови за COVID-19 за вработени лица и за обврзник кој остварува доход од самостојна дејност до износот **од 9.000 денари на годишно ниво по вработен.**

Според тоа непризнат расход во ДЛД-ДБ се:

- платените тестови за невработени лица и
- платените лабораториски тестови за COVID-19 за вработени лица и за обврзник кој оставува доход од самостојна дејност во износ поголем од 9.000 денари на годишно ниво по вработен.

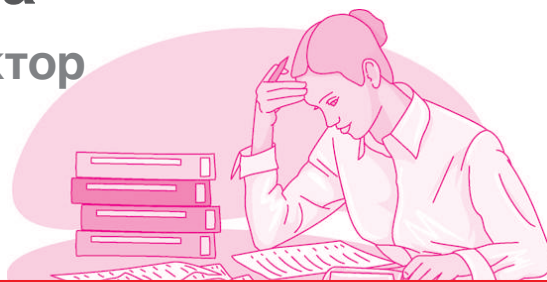

ОДДЕЛНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОКТОМВРИ 2024

Преглед на одделни податоци за **ОКТОМВРИ** 2024 година

за приватен, буџетски и јавен сектор

Соопштение од
Државен завод за статистика

Просечно исплатена плата во РСМ

1. Просечно исплатена **нето плата** по работник во РСМ во претходните три месеци (јуни, јули и август 2024 година): _____ **41.331**
2. Просечно исплатена месечна **нето плата** по вработен за август 2024 г: _____ **41.097**
(Соопштение на Државен завод за статистика бр. 4.1.24.96 од 22.10.2024 г.)
3. Просечно исплатена месечна **нето плата** по вработен за цела 2023 год.: _____ **36.614**
(Соопштение на Државен завод за статистика бр. 4.1.24.16 од 22.02.2024 г.)

Согласно Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството ("Сл. весник на РСМ" бр. 88/09...150/16) просечната исплатена нето плата по работник во РМ во последните три месеци, се користи, како основица при пресметка на одделните издатоци:

- за надомест за испратнина при одење во пензија **најмалку двократен износ од основицата;**
- за надомест за дневници за службени патувања во земјата во висина од **8%** од основицата;
- помош во случај на смрт на работник - **во висина од три основици;**
- помош во случај на смрт на член на семејното домаќинство на работникот - **во висина од 2 основици;**
- помош при потешки последици од елементарни непогоди - **во висина од една основица;**
- јубилејна награда - **во висина на основицата;**
- за одвоен живот од семејството во висина утврдена со колективен договор на ниво на дејност, односно на ниво на работодавач но не помалку од **60%** од основицата;
- регрес за годишен одмор за минимум 6 месеци работа во годината кај ист работодавач 40% од основицата.

4. Просечно исплатена **брuto плата** по работник во РСМ во претходните три месеци (јуни, јули и август 2024 година): _____ **62.111**
5. Просечно исплатената месечна **брuto плата** по работник во РСМ во август 2024 година: _____ **61.806**
(Соопштение на Државен завод за статистика бр. 4.1.24.97 од 22.10.2024 г.)
6. Просечно исплатена месечна **брuto плата** по работник во РСМ за цела 2023 г. _____ **54.916**
(Соопштение на Државен завод за статистика бр. 4.1.24.17 од 22.02.2024 г.)

НАЈНИСКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПРИДОНЕСИ ВО 2024 ГОДИНА

Најниска месечна бруто основица за пресметување на придонесот за задолжително и дополнително здравствено осигурување, ПИО и вработување за **октомври 2024** год. изнесува **57.609 x 50% = 28.805,00 ден.**

Во образецот МПИН за **октомври 2024** год. се внесува месечна просечна бруто плата по работник во РСМ во износ од 57.609,00 ден.

ДАНОЧНО НАМАЛУВАЊЕ ВО 2024 ГОДИНА

1. Даночното намалување утврдено во **член 10 став 2** од Законот за данок на личен доход, за 2024 година на годишно ниво, изнесува _____ **114.480 ден.**
2. Даночното намалување по основ на лични примања од плата од работен однос и пензија, месечно се утврдува во износ од _____ **9.540 ден.**

МИНИМАЛНА ПЛАТА ВО РСМ ЗА ОКТОМВРИ 2024 ГОДИНА

Согласно Објавата од Министерство за труд и социјална политика ("Сл. весник на РСМ" бр. 68/24), минималната плата во РСМ за **октомври 2024** година изнесува:

- бруто плата _____ **33.352 ден.**
- данок на личен доход _____ **1.447 ден.**
- придонеси _____ **9.338 ден.**
- нето плата _____ **22.567 ден.**

Согласно Објавата од Министерство за труд и социјална политика ("Сл. весник на РСМ" бр. 58/23), минималната плата во РСМ за **јануари и февруари 2024** год. изнесува:

- бруто плата _____ **29.739 ден.**
- данок на личен доход _____ **1.187 ден.**
- придонеси _____ **8.327 ден.**
- нето плата _____ **20.225 ден.**

НАЈВИСОКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПРИДОНЕСИ ВО 2024 ГОДИНА

Согласно измените на **член 16** од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување ("Службен весник на РСМ" бр. 171/17), **почнувајќи од февруари 2018 г.** се вовеле највисока основа за придонеси од:

- 16 просечни бруто плати за плата (57.609 x 16).....921.744
16 просечни нето плати..... 598.244
- 16 просечни бруто плати за управители, членови на управни одбори и извршни членови на одбор на директори во трговски друштва (57.609 x 16).....921.744
16 нето плати598.244
- 12 просечни бруто плати за самовработено лице (вршители на дејност - нотари, извршители, адвокати, таксисти, занаетчи и сл.) (57.609 x 12).....691.308
12 нето плати.....448.921

ВРЕДНОСТА НА БОДОТ ЗА ПЛАТИТЕ НА ДРЖАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ ЗА 2024 ГОДИНА

- Вредноста на бодот за платите на државните службеници од 01.01.2024 година изнесува __ **81,6 ден.**
(Од Одлуката за утврдување на вредноста на бодот за пресметување на платите на државните службеници за 2024 година ("Службен весник на РСМ" бр.16/24))
- Основица за платата на избрани и именувани лица во РСМ _____ **54.916 ден.**
(Согласно член 11 од Законот за платите и друѓи надоместоци на избрани и именувани лица во РМ "Службен весник на РМ" бр.36/90..65/23).

ОСНОВИЦА ЗА ПРИДОНЕСИ ЗА САМОВРАБОТЕНИ ЛИЦА ВО 2024 ГОД.

(Член 14 и член 15 од Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување)

- Самовработени лица - вршители на самостојна економска дејност (таксисти, занаетчији) _____ 28.805,00
- Самовработени лица - вршители на професионална и друга интелектуална дејност (адвокати, нотари, извршители) _____ 57.609,00
- Самовработени лица - вршители на професионална и др. интелектуална дејност (адвокати, нотари и сл.) до истек на првата година на отпочнување на дејност _____ 28.805,00
- Месечна аконтација на нето приходот, односно паушално утврдениот нето приход на кој се плаќа данок на личен доход (АОП 28 од "ДЛД-ДБ"/12)

Ако месечната аконтација на нето приходот е поголема од 28.805,00 или 57.609,00 денари, придонесите се плаќаат на месечната аконтација.

ПРИДОНЕСИ И НАДОМЕСТ ЗА ВОЛОНТЕРИ И НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА

Исплатата на надоместокот и придонесите од задолжително социјално осигурување за волонтерите се регулирани со:

- Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување ("Сл. весник на РСМ" бр. 142/08...247/18),
- Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Сл. весник на РСМ" бр. 37/97...103/21) и
- Законот за волонтерство ("Сл. весник на РСМ" бр. 85/07...103/21).

Надоместокот на трошоци за храна и за превоз до и од местото на волонтирањето се исплатува најмногу во висина до **15%** од просечната месечна плата (брuto) во РСМ

исплатена за претходната 2023 год., а трошоците за службени патувања и трошоците за обука се исплатуваат во иста висина како за вработените кај организаторот на волонтерската работа. Надоместокот за храна и превоз за волонтерите за **октомври 2024 г.** изнесува **8.237,00 (54.916x 15% = 8.237,00)**. Во оваа висина надоместокот е ослободен од ДЛД и е даночно признат расход во даночниот биланс "ДБ".

За волонтерот се плаќа и придонес за инвалидност и телесно оштетување причинето со повреда, од **4%** од основницата (28.805,00) во износ од **1.152,00** денари.

Во МПИН во полето **1.3 (вид обврска)** се пополнува **шифрата 222**, а во полето **1.4 (вид на обврзник)** се пополнува **шифра 110 - обврзник правно лице**. При плаќање придонес за невработени лица ангажирани за вршење јавни работи во МПИН во поле **1.3. (вид обврска)** се внесува **шифрата 242**, а во полето **1.4. (вид на обврзник)** се внесува **шифра 150**. Освен МПИН, се доставува и:

- буџетите, буџетските корисници и општините до **Трезорот на Министерството за финансии образец 70**
- јавните здравствени установи до **Трезорот на ФЗО образец 76**.

Придонесот од **1.152,00 ден.** се уплаќа на следнава уплатна сметка:

843-00149	Придонес од плати за ПИО за работниците кај правни лица	приходно konto 712113 потпрограма 00
------------------	---	--

За надоместокот за волонтери и за невработените лица се доставува:

- буџетите, буџетските корисници и општините до **Трезорот на МФ образец 60 или збирно барање 62**
- ЈЗУ до **Трезорот на ФЗО образец 90 или збирно барање 92**.

НАЈВИСОК ИЗНОС НА НАДОМЕСТОК ЗА БОЛЕДУВАЊЕ ШТО ГО ИСПЛАЌА ФЗО

- Највисокиот надоместок за боледување на товар на ФЗО во **октомври 2024** година изнесува 4 просечни месечни нето плати исплатени во РСМ во 2023 година (*член 17 од ЗЗО*)
(36.614,00 x 4 = 146.456,00)___146.456 ден.

Највисока основица

- За МПИН пресметките почнувајќи **од јануари 2018 година**, највисока основица за пресметка на придонесите од задолжително социјално осигурување е:
 - Износот од **16 просечни плати** за пресметување и уплата на придонесите за примањата од работен однос и на извршен член на одбор на директори во трговско друштво, член на управен одбор во трговско друштво, односно управител во трговско друштво.
 - Износот од **12 просечни плати** за пресметување и уплата на придонесите за самовработено лице.
- За МПИН пресметките почнувајќи **за август 2015 до декември 2017 год.**, највисока основица за пресметка на придонесите од задолжително социјално осигурување е:
 - Износот од 12 просечни плати за пресметување и уплата на придонесите за примањата од работен однос; и на извршен член на одбор на директори во трговско друштво, член на управен одбор во трговско друштво, односно управител во трговско друштво.
 - Износот од 8 просечни плати за пресметување и уплата на придонесите за самовработено лице
- За МПИН пресметките почнувајќи **за март до јули 2015 година**, највисока основица за пресметка на придонесите од задолжително социјално осигурување е:

- Износот од 12 просечни плати за пресметување и уплата на придонесите за примањата од работен однос; и за примања по основ на договор за дело и/или авторски договор или друг договор со кој е определен надоместок за извршената работа.
- Износот од 8 просечни плати за пресметување и уплата на придонесите за самовработено лице.

- За МПИН пресметките кои се однесуваат **за јануари и февруари 2015 год.** не се применува границата од шест просечни плати како највисока основица за пресметка на придонесите, односно придонесите се пресметуваат на целиот износ на бруто основицата.
- Највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонесите за **јануари 2012 година заклучно со декември 2014 година** е износот од 6 просечни плати.

При пресметка на највисоката месечна основица за тековната година се зема во предвид просечната плата по работник во РСМ, објавена во јануари во тековната година според податоците на ДЗС. На износот повисок од највисоката месечна основица не се пресметуваат и уплатуваат придонеси, но се пресметува и уплатува данок на личен доход.

Највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонеси за тековната година за лице корисник на паричен надоместок за време на привремена невработеност изнесува 80% од просечната плата по работник во РСМ, објавена во јануари тековната година според податоците на ДЗС.

За МПИН пресметките кои се однесуваат на задоцнето поднесени пресметки, исправки на пресметки, исплата по основ на деловна успешност и сл., придонесите од задолжително социјално осигурување се пресметуваат со највисоката основица за пресметка на придонеси согласно законот.

Приватен сектор

надоместоци на трошоци за вработени

(Соопштение од ДЗС бр. 4.1.24.96 и 4.1.24.97 од 22.10.2024 година)

Издаток	Износ	Не се плаќа данок на личен доход	Се плаќа данок на личен доход
Дневници за службени патувања во земјата (член 35 став 1 алинеја 1 од ОКДПСС, член 12 точка 18 од ЗДЛД) <ul style="list-style-type: none"> 8% од просечната исплатена нето плата во РСМ за претходни 3 месеци (41.331 x 8%) 	3.306,00	3.306,00	над 3.306,00
Отпремнина за одење во пензија (чл. 35 став 1 алинеја 11 од ОКДПСС, член 12 точка 22 од ЗДЛД) <ul style="list-style-type: none"> двократен износ од просечна исплатена нето плата во РСМ за претходни 3 месеци (41.331 x 2) 	82.662,00	82.662,00	над 82.662,00
Помош во случај на смрт (член 35 став 1 алинеја 8 и 9 од ОКДПСС, член 12 точка 9 од ЗДЛД) <ul style="list-style-type: none"> за работник (трикратен износ од просечно исплатена нето плата во РСМ во претходни 3 месеци) (41.331 x 3) за член на семејно домаќинство (двократен износ од просечно исплатена нето плата во РСМ во претходни 3 месеци) (41.331 x 2) 	123.993,00	123.993,00	над 123.993,00
	82.662,00	82.662,00	над 82.662,00
Помош во случај на елементарни непогоди (член 35-б од ОКДПСС, член 12 точка 10 од ЗДЛД) <ul style="list-style-type: none"> еднократен износ од просечно исплатена нето плата во РСМ во претходни 3 месеци 	41.331,00	41.331,00	над 41.331,00
Надоместок за одвоен живот од семејството (член 35 став 1 алинеја 4 од ОКДПСС, член 12 точка 18 од ЗДЛД) <ul style="list-style-type: none"> 60% од просечната исплатена нето плата во РСМ за претходни 3 месеци (41.331 x 60%) 	24.799,00	24.799,00	над 24.799,00

Издаток	Износ	не се плаќа данок на личен доход	се плаќа данок на личен доход
Јубилејна награда за минимум 10 години работа кај ист работодавач <i>(член 35 став 1 алинеја 10 од ОКДПСС)</i> <ul style="list-style-type: none"> просечно исплатена нето плата во РСМ за претходни 3 месеци 	41.331,00		на исплатениот износ
Регрес за годишен одмор <i>(член 35 став 1 алинеја 7 од ОКДПСС и член 9 шточка 2 од ЗДД)</i> <ul style="list-style-type: none"> 40% од просечно исплатена нето плата во РСМ во претходни 3 месеци (41.331 x 40%) 80% од просечно исплатена месечна бруто плата по работник во РСМ објавена до денот на исплатата (61.806 x 80%) данок на личен доход (49.445,00 x 10%) нето за исплата (49.445,00 - 4.945,00) 	16.532,00 ^{*1} (нето) 44.500,00 ^{*2}		1.837,00 (16.532 x 11,11%) 4,945,00
Надоместок за боледување за повреда на работа и професионално заболување подолго од 6 месеци <i>(чл. 35-б од ОКДПСС)</i> <ul style="list-style-type: none"> просечна месечна нето плата по работник во РСМ исплатена во последните 3 месеци 	41.331,00		на исплатениот износ
Трошоци за организиран превоз <i>(член 113 став 5 од ЗРО, член 12, шточка 19 од ЗДЛД)</i>	во висина на стварните трошоци	во висина на стварните трошоци	над износот на стварните трошоци
Надоместок за организирана исхрана <i>(член 113 став 5 од ЗРО, член 12 шточка 19 од ЗДЛД)</i> <ul style="list-style-type: none"> 20% од просечна нето плата исплатена во претходната година (36.614 x 20%) 	7.323,00	7.323,00	над 7.323,00
Надомест за користење сопствено возило за службени цели <i>(чл. 35 став 1 алинеја 5 од ОКДПСС, член 12 шточка 17 од ЗДЛД)</i>	во висина од 30% од цена на литар гориво што го користи автомобилот за секој изминат километар	до 3.500,00 месечно	над 3.500,00 месечно

^{*1} (минимален износ според ОКДПСС) ^{*2} (максимален износ според Законот за данок на добивка)

Издаток	Износ	не се плаќа данок на личен доход	се плаќа данок на личен доход
Надоместок при селидби на вработените за потреби на работодавачот (член 35 сѐав 1 алинеја 6 од ОКДПСС)	во висина на стварните трошоци		на исплатениот износ
Месечен надомест на членови на органи на управување (чл. 9 сѐав 1 шочка 4 од ЗДД) (50% од просечна брујно плата во РСМ од претходна година (54.916 x 50% = 27.458))	24.712,00 (27.458 - 2.746 = нето)		2.746,00 (27.458 x 10%)
Лабараториски тестови за COVID-19 за вработен годишно (член 12, шочка 45 од ЗДД)	9.000,00	9.000,00	над 9.000,00
Испратнина од деловни причини (технолошки вишок) (член 97 од ЗРО и член 12 шочка 23 од ЗДД)	во висина на основицата	во висина на основицата	над основицата

Согласно член 9 од Законот за данокот на добивка (“Службен весник на РСМ“ бр. 112/14...199/23) дневницата за службени патувања, теренскиот додаток и одвоениот живот меѓусебно се исклучуваат.

Во случај на откажување на договорот за вработување од деловни причини, работодавачот е должен на работникот да му исплати испратнина и тоа:

Години на стаж кај работодавачот	Висина на испратнина
до 5 години	1 нето плата
од 5 - 10 години	2,5 нето плати
10 - 15 години	3,5 нето плати
15 - 20 години	4,5 нето плати
20 - 25 години	6 нето плати
над 25 години	7 нето плати

Основица за пресметка на испратнината е просечната нето плата на работникот во последните 6 месеца пред отказот, но истата да не биде помала од 50% од просечната нето плата исплатена по работник во Републиката во последниот месец пред отказот.

Испратнина за месец (1)	Просечна нето плата по работник во претходниот месец (2)	Најнизок износ на испратнина (50% од износот во колона 2) (3)
01 2024 год.	Нето плата во м. 12/2023 (33.104,00 * 50% = 16.552,00)	16.552,00
02 2024 год.	Нето плата во м. 01/2024 (39.998,00 * 50% = 19.999,00)	19.999,00
03 2024 год.	Нето плата во м. 02/2024 (39.542,00 * 50% = 19.771,00)	19.771,00
04 2024 год.	Нето плата во м. 03/2024 (39.276,00 * 50% = 19.638,00)	19.638,00
05 2024 год.	Нето плата во м. 04/2024 (40.496,00 * 50% = 20.248,00)	20.248,00
06 2024 год.	Нето плата во м. 05/2024 (41.085,00 * 50% = 20.543,00)	20.543,00
07 2024 год.	Нето плата во м. 06/2024 (41.252,00 * 50% = 20.626,00)	20.626,00
08 2024 год.	Нето плата во м. 07/2024 (41.939,00 * 50% = 20.970,00)	20.970,00
09 2024 год.	Нето плата во м. 08/2024 (40.961,00 * 50% = 20.481,00)	20.481,00
10 2024 год.	Нето плата во м. 09/2024 (41.097,00 * 50% = 20.549,00)	20.549,00

Јавен сектор

надоместоци кај работодавачи со повеќе од 51% во државна сопственост
- Закон за исплата на плати во РМ (ЗИП)

(Соопштение на ДЗС бр. 4.1.24.96 и 4.1.24.97 од 22.10.2024 година)

Издаток	Износ	Не се плаќа данок на личен доход	Се плаќа данок на личен доход
Регрес за годишен одмор <i>(член 9 од ЗИП)</i> <ul style="list-style-type: none"> 60% од просечна нето плата во РСМ на ден на исплата (41.097 x 60%) 80% од просечно исплатена бруто плата по работник во РСМ на денот на исплата (61.806 x 80%=49.445) данок на личен доход (49.445 x 10%) нето за исплата (49.445 - 4.945) 	24.658,00 ^{*1} (нето) 44.500,00 ^{*2}		2.740,00 (24.658x11,11%) 4.945,00
Отпремнина за одење во пензија <i>(член 9 од ЗИП)</i> <ul style="list-style-type: none"> двократен износ од просечна нето плата во РСМ на ден на исплата (41.097 x 2 = 82.194) 	82.194,00	82.194,00	над 82.194,00
^{*1} (максимален износ според ЗИП) ^{*2} (максимален износ според Законот за данок на добивка)			

Буџетски сектор

надоместоци на трошоци за вработени

(Соопштение на ДЗС бр. 4.1.24.96 и 4.1.24.97 од 22.10.2024 година)

Издаток	Износ	Не се плаќа данок на личен доход	Се плаќа данок на личен доход
Дневници за службени патувања во земјата • не се пропишани со ЗИБ за 2024 година			
Надоместок за заминување во пензија (член 17 од Законот за извршување на буџетот (ЗИБ) за 2024 год., член 12 точка 22 од ЗДЛД) • двократен износ од просечна месечна нето плата во РСМ објавена во последните 3 месеци (41.331 x 2 = 82.662,00)	82.662,00	82.662,00	над 82.662,00
Помош за потешки последици од елементарни непогоди (член 12 точка 10 од ЗДЛД) • не е пропишан во ЗИБ за 2024 г.	утврден со друг пропис	до утврдениот износ	над утврдениот износ
Помош во случај на смрт (член 18 од ЗИБ за 2024 год., член 12 точка 9 од ЗДЛД) • за работник (двократен износ од просечна месечна нето плата во РСМ до денот на исплата) (41.097 x 2) • за член на потесно семејство (една просечна месечна нето плата во РСМ до денот на исплата)	82.194,00 41.097,00	82.194,00 41.097,00	над 82.194,00 над 41.097,00
Надоместок за одвоен живот од семејството (член 11 од ЗИБ за 2024 год., член 12 точка 18 од ЗДЛД) • 30% од нето плата исплатена во РСМ за претходни 3 месеци (41.331 x 30%) - САМО ЗА ИЗБРАНИ И ИМЕНУВАНИ ФУНКЦИОНЕРИ	12.399,00	12.399,00	над 12.399,00
Јубилејна награда за минимум 10 години работа • не е пропишан во ЗИБ за 2024 год.	утврден со друг пропис		на целиот исплатен износ
Регрес за годишен одмор • не е пропишан во ЗИБ за 2024 год.	утврден со друг пропис		на целиот исплатен износ

Издаток	Износ	Не се плаќа данок на личен доход	Се плаќа данок на личен доход
Новогодишен надоместок • не е пропишан во ЗИБ за 2024 год.	утврден со друг пропис		на целиот исплатен износ
Надомест за боледување подолго од 6 месеци (член 16 од ЗИБ за 2024 година)	една просечна месечна нето плата во органот		на целиот исплатен износ
Надомест на трошоци за селидби за потреби на работодавачот (член 15 од ЗИБ за 2024 година)	во висина на стварните направени трошоци		на целиот исплатен износ
Надомест за користење сопствено возило за службени цели • не е пропишан во ЗИБ за 2024 год.	утврден со друг пропис	до 3.500,00 месечно	над 3.500,00 месечно
Надомест на трошоци за храна и превоз за лицата волонтери (член 10 од Законот за волонтерство) • 15% од просечната месечна (брuto) плата во РСМ исплатена во (2023) год. ($54.916 \times 15\% = 8.237$)	8.237,00	8.237,00	над 8.237,00

Согласно **член 11** од Законот за извршување на буџетот за 2024 год., надоместокот за одвоен живот е пропишан за избрани и именувани функционери ако местото на живеење е одалечено повеќе од 100 км од местото на работење.

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР И ЈУБИЛЕЈНА НАГРАДА ВО ЈАВЕН СЕКТОР

Општиот колективен договор за јавниот сектор (“Службен весник на РСМ” бр. 154/2023) се однесува на:

- органи на државната и на локалната власт и друг државен орган основан согласно Уставот на РСМ и закон, како и
- институција која врши дејност од областа на образованието, науката, здравството, културата, трудот, социјалната заштита и заштитата на детето, спортот, како и во други дејности од јавен интерес утврдени со закон, а организиран како агенција, фонд, јавна установа и јавно претпријатие основано од РСМ или од општина, од градот Скопје, како и од општина во градот Скопје.

Јубилејна награда (член 20 од ОКДЈС)

Јубилејните награди се исплаќаат за непрекината работа кај ист работодавач за најмалку 10, 20, 30 и 40 години работен стаж, и тоа најмалку:

- **50%** од просечната нето плата во Републиката во претходната година за **10 години стаж**;
- **100%** од просечната нето плата во Републиката во претходната година за **20 години стаж**;
- **150%** од просечната нето плата во Републиката во претходната година за **30 години стаж**;
- **200 %** од просечната нето плата во Републиката во претходната година за **40 години стаж**.

Основица за пресметување на јубилејната награда претставува просечната месечна нето плата по работник во РСМ исплатена во последните 12 месеци.

Регрес за годишен одмор (член 21 од ОКДЈС)

Вработените во јавниот сектор имаат право на **регрес за годишен одмор**, во висина од најмалку 30% од основицата, под услов работникот да работел најмалку 6 месеци во календарската година кај ист работодавач. Основица за пресметување на регрес за годишен одмор претставува просечната месечна нето плата по работник во РСМ исплатена во претходната година.

Со колективен договор на ниво на сектор, оддел или група или колективен договор на ниво на работодавач може да се утврди регрес за годишен одмор во поголем износ од износот утврден со овој колективен договор.

Регресот за годишен одмор се исплатува еднократно во текот на годината, доколку во еден од претходните четири последователни квартали нема негативен раст на реалниот бруто домашен производ (БДП).

ЈУБИЛЕЈНА НАГРАДА СПОРЕД ОПШТ КОЛЕКТИВЕН ДОГОВОР ЗА ЈАВЕН (БУЏЕТСКИ) СЕКТОР

За непрекината работа кај ист работодавач за најмалку:	10 години	20 години	30 години	40 години	Се плаќа данок на личен доход
Основица: просечна нето плата во РМ во претходната 2023 г. (36.614 денари)	18.307 50% од основица (36.614 x 50%)	36.614 100% од основица (36.614 x 100%)	54.921 150% од основица (36.614 x 150%)	73.228 200% од основица (36.614 x 200%)	на целиот исплатен износ

Забелешка: Правото на јубилејна награда се остварува од 2024 година.

РЕГРЕС ЗА ГОДИШЕН ОДМОР СПОРЕД ОПШТ КОЛЕКТИВЕН ДОГОВОР ЗА ЈАВЕН (БУЏЕТСКИ) СЕКТОР

Услов	Основица	Износ	Се плаќа данок на личен доход
за мин. 6 месеци работа во календарската година кај ист работодавач	30% од просечна нето плата во РМ во претходната година (36.614 x 30%)	10.984	на целиот исплатен износ

ВАЖНИ МЕСЕЧНИ ПОДАТОЦИ

**Движење на цени на мало во 2024 година
во однос на просечните цени на мало во 2023 година**

Коефициенти за МДБ			
Месец	Коефициент	Сл. весник на РСМ	Датум
Јануари	7%	40/2024	16 февруари 2024 година
Февруари	0,8%	58/2024	11 март 2024 година
Март	1,2%	83/2024	11 април 2024 година
Април	1,6%	100/2024	9 мај 2024 година
Мај	2,2%	121/2024	10 јуни 2024 година
Јуни	2,4 %	142//2024	9 јули 2024 година
Јули	2,8%	167/2024	13 август 2024 година
Август	3,1%	190/2024	13 септември 2024 година
Септември	3,3%	209/2024	10 октомври 2024 година

**Стапка на трошоци на живот
во 2024 година**

Месеци	Стапка	Соопштение на ДСЗ	
		Број	Датум
Јануари	-0,3%	4.1.24.14	14.02.2024 година
Февруари	0,4%	4.1.24.20	07.03.2024 година
Март	0,9%	4.1.24.31	08.04.2024 година
Април	0,7%	4.1.24.39	07.05.2024 година
Мај	0,9%	4.1.24.51	07.06.2024 година
Јуни	-0,3 %	4.1.24.60	08.07.2024 година
Јули	0,7%	4.1.24.69	07.08.2024 година
Август	0,5%	4.1.24.80	10.09.2024 година
Септември	0,3%	4.1.24.91	07.10.2024 година

Право на пораст на платите во 2024 година

Месец/година	Работодавци со помалку од 51% приватна сопственост	Корисници на буџет на РСМ, буџет на општини и буџет на фондови (ФПИОМ, ФЗОМ, АВРМ и сл.)	Службен весник на РСМ
Јануари	0,00%	0,00%	42/2024
Февруари	0,20%	0,00%	63/2024
Март	0,45%	0,00%	85/2024
Април	0,35%	0,00%	103/2024
Мај	0,45%	0,00%	125/2024
Јуни	0,00%	0,00%	144/2024
Јули	0,35%	0,00%	172/2024
Август	0,25%	0,00%	203/2024
Септември	0,15%	0,00%	

Можен број на работни часови во 2024 година

Месец	Работни денови	Работни часови
Јануари	23	184
Февруари	21	168
Март	21	168
Април	22	176
Мај	23	184
Јуни	20	160
Јули	23	184
Август	22	176
Септември	21	168
Октомври	23	184

Дури 64%

од луѓето дознаваат за нови брендови преку социјалните мрежи

Одберете еден од нашите пакети за социјални мрежи и успешно дигитализирајте го вашиот бизнис!

ДОБИЈТЕ
20%
ПОПУСТ

НА ПРВИТЕ
3 МЕСЕЦИ
СО КОДОТ
#KREATIVE20

www.thekreativejuice.com
contact@thekreativejuice.com

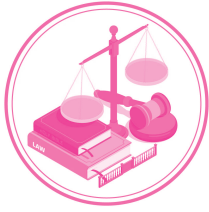
Највисоки малопродажни цени на нафтени деривати

Одлука за утврдување на највисоки малопродажни цени на нафтени деривати и горива за транспорт ("Службен весник на РСМ" број 1/2024...).

Период	1 (ПРВА) ГРУПА НА ЦЕНИ НА ГОРИВО			
	Еуросупер БС-95	Еуросупер БС-98	Еуродизел БС (Д-Е V)	Масло за горење (ЕЛ-1)
17.09.2024 - 23.09.2024	73,50	75,50	67,00	66,00
24.09.2024 - 30.09.2024	75,00	77,00	67,50	66,50
01.10.2024 - 07.10.2024	74,50	76,50	67,50	67,00
08.10.2024 - 14.10.2024	75,50	77,50	68,50	68,50
15.10.2024 - 21.10.2024	78,00	80,00	70,50	70,50
22.10.2024 - ...	77,00	79,00	68,50	68,00

Почитувани, заради честите промени на малопродажните цени на нафтени деривати, истите ќе ги објавуваме **редоследно во секој следен билтен**. Секако, целосните промени во текот на 2024 година секогаш можете да ги погледнете на нашата веб страница www.fvkonsalting.com.mk.

Отворени стечајни постапки над должници

"Службен весник на РСМ" бр. 194/2024

решение Ст. бр. 26/24 од 12.09.2024 ■ должникот Друштво за управување со приватни фондови "ФИШЕР ФОНДОВИ" ДООЕЛ, Скопје ■ рок за пријавување на побарувања 04.10.2024 ■ ден на рочиште 12.11.2024 ■ стечаен управник Михаил Момировски, ул. 23 Октомври бр. 13/27, Скопје

решение Ст. бр. 18/24 од 05.09.2024 ■ должникот Друштво за производство, трговија и услуги "ТРИТЕРОЛ ТУРС" ДООЕЛ, Струмица ■ рок за пријавување на побарувања 04.10.2024 ■ ден на рочиште 22.10.2024 ■ стечаен управник Борис Грозданов, ул. Младинска бр. 43/9, Струмица

"Службен весник на РСМ" бр. 203/2024

решение Ст. бр. 11/24 од 18.09.2024 ■ должникот Друштво за производство, трговија и услуги "АГРО-МАРКЕТ К И Б" ДООЕЛ, Велес ■ рок за пријавување на побарувања 17.10.2024 ■ ден на рочиште 21.11.2024 ■ стечаен управник Весела Петрулева, ул. Благој Ѓорев бр. 104-а/18, Велес

"Службен весник на РСМ" бр. 206/2024

решение Ст. бр. 36/24 од 24.09.2024 ■ должникот Друштво за производство, трговија и услуги "АЛФА ПРОЕКТ РУТЕ" ДОО, Струмица ■ рок за пријавување на побарувања 22.10.2024 ■ ден на рочиште 12.11.2024 ■ стечаен управник Борис Грозданов, ул. Младинска бр. 43/9, Струмица

"Службен весник на РСМ" бр. 208/2024

решение Ст. бр. 169/24 ■ должникот Трговско друштво за вработување на инвалидни лица за печатење на бесконечни компјутерски обрасци "НАПРЕДОК 1" ДООЕЛ увоз-извоз, Скопје ■ рок за пријавување на побарувања 24.10.2024 ■ ден на рочиште 18.11.2024 ■ стечаен управник Весела Петрулева, ул. Благој Ѓорев бр. 104-а/18, Велес

"Службен весник на РСМ" бр. 209/2024

решение Ст. бр. 3/24 од 19.09.2024 ■ должникот Друштво за производство, трговија и услуги "ГАМА ВИНЕРИ" ДОО, Гевгелија ■ рок за пријавување на побарувања 25.10.2024 ■ ден на рочиште 28.11.2024 ■ стечаен управник Анка Владица Ивановска, ул. 23-ти Октоври бр. 12/3-4, Свети Николе

"Службен весник на РСМ" бр. 210/2024

решение Ст. бр. 24/24 од 30.09.2024 ■ должникот Друштво за производство, трговија и услуги "ПАВАЦ" ДОО увоз-извоз, Куманово ■ рок за пријавување на побарувања 29.10.2024 ■ ден на рочиште 15.11.2024 ■ стечаен управник Зоран Денковски, ул. Абдула Прешова бр. 21, Куманово